

Finansnæringen som katalysator for bærekraftig utvikling

Forord

Finansforbundet har gjennom mange år jobbet systematisk med bærekraft. Vi jobber for å øke bevisstheten om hvordan finansnæringen og de ansatte kan bidra til en bærekraftig utvikling. Finansnæringen har gjennom sine ulike roller et stort potensial til å påvirke samfunnsutviklingen og overgangen til en mer sirkulær økonomi – gjennom å skape bevissthet, stille krav og ha tydelige forventninger til hva penger lånes ut til, hva de forsikrer eller hvor kapitalen investeres. Å hente inn ny kunnskap er viktig i vårt arbeid.

I 2017 publiserte Finansforbundet rapporten Grønne vekstmuligheter for norsk finansnæring – muligheter og ansvar sammen med PWC. Målet var å illustrere vekstpotensialet for den norske finansnæringen i det grønne skiftet og hvordan stimulere vekst gjennom politiske virkemiddel, endrede kundebehov og produkt- og næringsutvikling.

Mye har endret seg siden 2017. Det er gledelig å se at flere av anbefalingene fra rapporten er blitt realisert. Det har vi jobbet målrettet for å få til. Det viser at ny innsikt og kunnskap er essensielt for få til endring.

I denne rapporten har vi satt søkelys på hvordan norsk finansnæring i større grad kan være en katalysator for bærekraftig utvikling. Målet er å inspirere og fremme konkrete forslag til tiltak og virkemiddel som kan akselerere omstillingstakten. Vi ser at kompetanse, samarbeid kunnskapsdeling og forutsigbarhet er helt nødvendige premisser for å realisere potensialet næringen har for å være en pådriver for bærekraftsmålene.

Vår ambisjon er at rapporten blir et viktig bidrag til den nasjonale handlingsplanen for bærekraftsmålene som lanseres våren 2021. Vi håper også at rapporten gir inspirasjon til finansnæringen og våre medlemmer som har viktige og meningsfulle arbeidsoppgaver fremover.

God lesing!

A handwritten signature in blue ink that reads "Vigdis Mathisen".

Vigdis Mathisen
Forbundsleder

Innhold

Sammendrag	06
01 Status for bærekraftig finans	08
02 Drivere for bærekraftig finans	10
03 Hvordan integrere bærekraft i finansbransjen?	19
04 Finansnæringens virkemidler for bærekraftig utvikling	29
Kapitalforvaltning	30
Obligasjonsmarkedet	34
Bank	38
Forsikring	42
05 Myndighetenes virkemidler for bærekraftig finans	45

Finansnæringen som katalysator for bærekraftig utvikling

Finansnæringen har en nøkkelrolle for at vi skal nå FNs 17 bærekraftsmål og klimamålene i Paris-avtalen. Nye krav til integrering av bærekraft i risikostyring og rapportering for finansforetakene er en erkjennelse av rolle de spiller i den omstillingen av næringslivet og økonomien som må til for å nå målene. I

tillegg til rollen som katalysator for omstilling og bærekraft er det viktig at næringen bygger troverdighet ved at aktørene selv går foran med en strukturert tilnærming og konkrete mål knyttet til bærekraft i egen organisasjon. For å møte kravene og forventningene må finansaktørene gjøre strategiske og operasjonelle grep med utgangspunkt i en oversikt over hvordan bærekraft påvirker deres risiko og mulighetsbilde. Jeg håper denne rapporten bidrar til en god diskusjon om veien videre samtidig som den kan være et bidrag til å gi den nødvendige oversikten av hvordan finansnæringen påvirkes og hvilke verktøy og muligheter finansaktørene har for å bidra til bærekraftig utvikling.

Eli Moe-Helgesen
Leder, Assurance

Denne rapporten tar for seg den norske finansnæringens rolle i bærekraftig utvikling. Rapporten bygger videre på Finansforbundets 2017-rapport, Grønne vekstmuligheter for norsk finansnæring – muligheter og ansvar, som analyserte vekstpotensialet for den norske finansnæringen i det grønne skiftet og hvordan stimulere vekst gjennom politiske virkemiddel, endrede kundebehov og produkt- og næringsutvikling.

Rapporten har som mål å formidle hvordan finansnæringen skal bidra til å sikre en bærekraftig utvikling av det norske samfunnet og næringslivet. Den vil påpeke hvordan finansnæringen selv kan bli mer bærekraftig. Samt hvordan finansaktørene kan bidra som et nav i en bærekraftig utvikling i andre næringer gjennom effektiv og bærekraftig allokering av finansielle eiendeler.

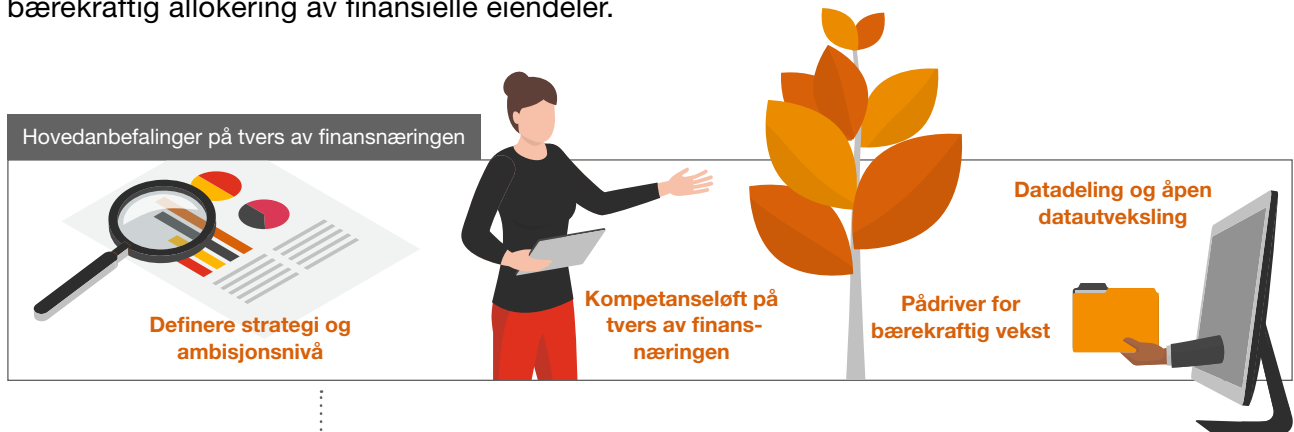
Rapporten vil aktivt benytte konkrete eksempler for å trekke frem mulighetsbildet i finansnæringens bidrag til omstilling i ulike bransjer. Samt finansnæringens egen omstilling med tanke

på produkter og tjenester, kompetanse, og nye prosesser og rutiner. Rapporten tar sikte på å vise hvordan finansnæringen kan drive frem bærekraftig utvikling, håndtere klimarisiko og bidra til klimatilpasning i samfunnet, understreket med konkrete eksempler på hvordan dette kan gjøres.

Rapporten er strukturert rundt fem hovedkapitler. Kapittel 1 gjør opp status for integrasjon av bærekraft i finansnæringen. Kapittel 2 fremhever viktige endringer som vil prege måten finansnæringen hensyntar og bidrar til bærekraftig utvikling fremover. Kapittel 3 peker på de viktigste, overordnede tiltakene for bærekraftig finans, på tvers av finansnæringen. Kapittel 4 inneholder konkrete anbefalinger til de ulike delene av finansnæringen for å bidra til bærekraftig utvikling i henholdsvis forsikringsbransjen, kapitalforvaltning, obligasjonsmarkedet og utlånsvirksomhet. Kapittel 5 ser på hvordan det offentlige kan bidra til omstilling, og med konkrete anbefalinger for myndigheter og beslutningstakere.

Finansnæringen som katalysator for bærekraftig utvikling

Finansnæringen har fortsatt et betydelig forbedringspotensial i hvordan den bruker sin posisjon, og gjennom produkter og tjenester påvirker ressurskrevende næringer i bærekraftig retning. En omfattende transformasjon av næringslivet må til for å nå nasjonale og globale bærekraftsmål. Finansaktørene kan bidra til en bærekraftig utvikling i andre næringer gjennom effektiv og bærekraftig allokering av finansielle eiendeler.

Hovedanbefalinger innenfor enkelte bransjer i finansnæringen

Kapitalforvaltning

- Selskap som driver kapitalforvaltning, investeringsrådgivning og corporate finance bør integrere vurdering av bærekraft og klimarisiko i kjernevirksomheten, inkludert i analyse- og due diligence prosesser, ved prising av selskaper og ved screening i investeringsprosesser.

Obligasjonsmarkedet

- Aktører som utsteder og tilrettelegger obligasjoner bør ta i bruk internasjonale standarder for bærekraftige obligasjoner for å bidra til en robust og transparent utvikling og utvidelse av obligasjonsmarkedet. Dette inkluderer å rette fokus mot nye typer bærekraftsrelaterte investeringer som naturmangfold, hav og marine ressurser, samt sosiale obligasjoner som inkluderer økt arbeidsdeltagelse, helse og utdanning.

Bank

- Banker må integrere klimarisiko og andre aktuelle ESG-faktorer i sine risikostyringsmodeller for å sikre en langsiktig, bærekraftig forretningsmodell.
- Banker må fortsette å utvide produktspekteret sitt for å treffe kundenes ønsker og behov for å bli mer bærekraftig, og kan basert på langsiktige risikovurderinger utvikle produkter og tjenester som insentiverer til bærekraft.
- Banker kan ved bruk av transaksjonsdata gi opplysninger og råd til kunder om hvordan leve mer bærekraftig, eller for å tilby produkter som passer til deres forbruksmønster med hensyn til bærekraft.

Forsikring

- Forsikringsbransjen bør etablere en plattform for deling av anonymisert geografisk skadedata, som bygger videre på arbeidet som er gjort, for å muliggjøre ytterligere måling og håndtering av klimarisiko for egen del, øvrige bransjer i finansnæringen og andre aktuelle samfunnsaktører.
- Forsikringsbransjen bør utvikle produkter som insentiverer mer bærekraftige valg blant kunder og leverandører.
- Forsikringsbransjen bør etablere innkjøpsrutiner som hensyntar langsiktig bærekraftig utvikling, inkludert gjenbruk, resirkulering, lokale løsninger, etc.

Hvordan myndighetene kan bidra

- Offentlig kapital bør benyttes i partnerskap med privat sektor for å sikre tilstrekkelig tilgang til risikokapital som kan insentivere til bærekraftig innovasjon og utvikling av lavutslippsteknologi.
- Offentlige etater og selskaper bør stille krav til bærekraft i offentlige anskaffelser
- Det bør utredes og eventuelt tilrettelegges for nasjonale dataverktøy for klimarisiko.
- Det bør utformes et statlig program for en sirkulær norsk økonomi som ledd av den nasjonale strategien for sirkulær økonomi
- Myndighetene bør stille krav til ESG-kompetanse og holdninger i utnevnelser av styremedlemmer og ansettelse til statlig eide selskaper.

Det er en forutsetning at finansnæringen lykkes med sitt bærekraftsarbeid for å kunne være en katalysator for det nødvendige grønne skiftet i resten av samfunnet

Definere strategi og ambisjonsnivå

Rapporten anbefaler at finansnæringen sørger for at det etableres klare målsettinger og strategier for bærekraftig finans. Dette for å sikre at de ulike tiltakene som skal etableres og implementeres, samlet sett leder både den enkelte finansinstitusjon, bransjen og samfunnet i riktig retning. Stadig tydeligere bærekraftsrapporteringskrav vil kunne bidra til å forenkle prosessen med å sette kvantifiserbare mål. Arbeidet med bærekraft må koordineres med risikostyring, slik at finansnæringen forblir bærekraftig på lang sikt gjennom riktig prising av alle relevante risikoer. Både strategien og konkrete indikatorer for arbeidet med bærekraft bør brukes i faste beslutningsmøter og rapportering.

Kompetanseløft på tvers av finansnæringen

Finansaktørene må satse på ansattes kompetanseheving på bærekrafts-området. Aktuelle temaer i tiden inkluderer EU-taksonomien, bærekraftsrapportering, klimarisiko, bærekraftsstrategi, klimateknologi, sirkulære forretningsmodeller og sosiale rettigheter. Det vil også være viktig at utdanningen er spisset mot de ulike prioriteringene og virkemidlene for bærekraftig utvikling innen bank, forsikring, eller kapitalforvaltning som beskrevet i kapittel 4.

Datadeling og åpen datautveksling

Manglende opplevd kvalitet og tilgjengelighet av data om temaer som klimarisiko, miljøpåvirkning og sosiale rettigheter er en av de største utfordringene for å utnytte potensialet som teknologi og digital innovasjon kan ha for bærekraft i finans. Rapporten anbefaler at det opprettes plattformer og systemer for sikker datadeling i finansbransjen for mer effektiv vurdering av klimarisiko og andre bærekraftsrelaterte temaer.

Pådriver for bærekraftig vekst

I møte med sammensatte komplekse miljø- og samfunnsutfordringer, anbefaler rapporten at finansnæringen søker samarbeid på områder hvor det vil bidra til å sikre gode løsninger og bidra til å understøtte den bærekraftige utviklingen. Tverrfaglig samarbeid også ut over finansnæringen kan også i mange tilfeller bidra til at man får inkludert perspektiver og innfallsvinkler fra utenfor sitt isolerte fagfelt. Det anbefales også at det etableres en klynge for bærekraftig finans som kunnskapsformidler og tilbyder av relevant forskning og utvikling av finansielle verktøy med bærekraftsformål. Kompetanseløftet bør imidlertid starte enda tidligere – allerede på grunnskolen og i fagplanene for finansrelevante utdanninger ved fagskoler, høyskoler og universitet. Det vil også være viktig at myndighetene understøtter kompetansebehovet gjennom kompetansekrav i reguleringer tilsvarende krav om produktkompetanse i MiFID II og verdipapirhandelloven.

01 Status for bærekraftig finans

Det har skjedd en betydelig utvikling innen bærekraftig finans på de fire årene som er gått siden forrige rapport. Dette gjelder spesielt utviklingen i markedet for grønne investeringer, integrasjon av ESG i strategi og virksomhetsstyring, og bærekraftsrapportering i forkant av kommende krav. Vi ser at utviklingen i stor grad sammenfaller med forventninger og anbefalinger som også ble beskrevet i 2017-rapporten.

De siste årene har aktørene i finansnæringen satt bærekraft høyere på agendaen. Økende ressursbruk og verdiskaping som går på bekostning av klima og miljø har vist seg å være en usunn form for økonomisk vekst.¹ En sunnere form for økonomisk vekst skal både være målbart mer lønnsom og mer ressurseffektiv.

Finansnæringen har likevel fortsatt betydelig ytterligere forbedringspotensial i hvordan den bruker sin posisjon, og gjennom produkter og tjenester påvirker ressurskrevende næringer i bærekraftig retning. Norge, som en oljenasjon, er fremdeles avhengig av økonomisk vekst basert på karbonintensive næringer. Vi faller i så måte betydelig på rangeringen i FNs Human Development Report i 2020 når klimagassutslipp og ressursbruk inkluderes i måling av brutto nasjonalprodukt. En omfattende transformasjon av næringslivet må til for å nå nasjonale og globale bærekraftsmål. Samtidig finnes det aktører i norsk finansnæring som fremheves som ledende på bærekraft. Et eksempel er Storebrand som er rangert som verdens mest bærekraftige forsikringsselskap i *2020 Global 100 ranking* gjort av Index Global 100.

¹ Stoknes, Per Espen: *Grønn vekst. En sunn økonomi for det 21. århundre.*

Finansnæringen har en betydelig rolle i det grønne skiftet gjennom allokering av kapital og tilhørende håndtering av finansiell risiko. Et velfungerende finansielt økosystem er i så måte avgjørende for å nå bærekraftsmålene. I tillegg oppleves næringen å ha et samfunnsoppdrag i å bidra til å sikre økonomisk trygghet og forutsigbarhet i kombinasjon med økt verdiskaping.² Det er derfor viktig at finansnæringen evner å integrere bærekraft som en del av risikostyring og verdsetting av finansielle eiendeler.

Finansnæringen kan gjennom fornuftig kapitalallokering bidra til samtlige 17 bærekraftsmål og bærekraftig utvikling i alle sektorer. Selskaper som bidrar til bærekraftsmålene kan åpne opp for over 100 000 milliarder kroner i markedsmuligheter og skape 380 millioner jobber innen 2030.³ Dette fordrer imidlertid betydelig allokering av kapital, være seg både private og statlige investeringer. For å realisere målet om karbonnøytralitet i EU innen 2050, kreves årlige investeringer på rundt 10 milliarder kroner, totalt omtrent

300 000 milliarder norske kroner over en 30-årsperiode.⁴ Finansnæringen har en viktig rolle som fasilitator for den overgangen bedrifter, organisasjoner og samfunnet trenger. Det inkluderer utvikling av nye forretningsmodeller og teknologi, og med det etablering av nye grønne næringer og arbeidsplasser.

Overordnet ser vi at markedet har endret seg i den retningen som indikert i Finansforbundets 2017-rapport. Det har blitt et forsterket fokus på grønne vilkår i offentlige anskaffelser, finansnæringen tilbyr stadig flere grønne spare- og låneprodukter, og det er sterk vekst i utstedelser av grønne obligasjoner. 2017-rapporten kom også med en rekke anbefalinger til myndighetene. Her har endringene tatt lengre tid, samtidig som EUs handlingsplan for bærekraftig finans fundamentalt vil endre integrasjonen av bærekraft i finansreguleringer de kommende årene.

² «Introduksjon til Finansnæringen», Finans Norge, 2019.

³ Sustainable Business Can Unlock at Least US\$12 Trillion in New Market Value, and Repair Economic System." Business & Sustainable Development Commission, 2017.

⁴ "How the European Union could achieve net-zero emissions at net-zero cost", McKinsey & Company

02

Drivere for bærekraftig finans

Økte forventninger i samfunnet

Kunder og interessenter har over de siste årene begynt å stille stadig tydeligere krav til bærekraft. Det er økte forventninger til at bedrifter tar et større samfunnsansvar, utover det å skape verdi. Særlig har de yngre generasjoners forventninger bidratt til at selskaper setter bærekraft på agendaen. Kundeetterspørsel etter bærekraftige produkter og tjenester medfører at bedrifter tilpasser seg for å kunne tilby det.

Trenden om økte forventninger til bærekraft gjør seg også gjeldende i arbeidsmarkedet, hvor bærekraft må prioriteres for at bedrifter skal tiltrekke seg ønskede talenter. Studier viser at rundt 70 % av milleniumsgenerasjonen foretrekker å jobbe i et selskap med en tydelig agenda for bærekraft, og omtrent tre fjerdedeler av dem er villig til å akseptere lavere lønn for å jobbe i et selskap som tar miljøansvar på alvor.⁵

Stadig flere selskaper har satt mål om å tilpasse seg lavutslippssamfunnet. Store aktører som teknologigiganten Microsoft har uttalt mål om å bli 'karbon-negative' innen 2030. Det skal de oppnå gjennom å redusere utslipp tilsvarende historiske karbonutslipp siden 1975 og investere til sammen rundt 10 milliarder kroner gjennom et fond for klimainnovasjon. Møbelgiganten IKEA på sin side har som mål om å bli 100 prosent sirkulære innen 2030, og vil investere omtrent 2 milliarder kroner for å øke hastigheten på transformasjonen for å bli en klimapositiv virksomhet.

Forventninger i finansmarkedet

Finansnæringen opplever i tråd med økt bærekraftsfokus i samfunnet generelt også gradvis økt etterspørsel etter grønne finansielle produkter. I noen tilfeller har etterspørselen vokst på grunn av større bærekraftsfokus og i andre tilfeller på grunn av insentivordninger der grønne finansielle produkter er billigere enn vanlige. Markedsaktørene vi har snakket med er dog ganske entydige på at det så langt oppleves som at bransjen selv har vært mer drivende for utviklingen av grønne finansprodukter enn direkte kundeforespørsler, men at dette er i ferd med å endres gjennom både økt kundefokus og ikke minst egne, yngre medarbeidere. Det observeres i så måte en stor økning i tilbudet av blant annet bærekraftige fond, økende tilbud av grønne lån og en start hva gjelder sirkulære forsikringsprodukter. Dette illustrerer både økte forventninger til finansnæringens bidrag til grønne finansmarkeder, og økte krav til hvordan bærekraft er integrert i strategi og drift.

BlackRock har satt bærekraft på agendaen

Verdens største kapitalforvalter BlackRock (forvalter av cirka 71 000 milliarder kroner, tilsvarende nær syv norske Oljefond) har satt bærekraft på agendaen. Fremover vil klimaendringer fungere som en definerende faktor for selskapets langsiktige utsikter. BlackRock iverksetter ulike tiltak som med en dobling av antall børsnoterte bærekrafts-fokuserte fond, større åpenhet rundt samtalene om klima og miljø med de investerte selskapene, samt likestille risikofaktorer knyttet til klima og miljø med likviditet- og kredittisiko.

⁵ <https://www.fastcompany.com/90306556/most-millennials-would-take-a-pay-cut-to-work-at-a-sustainable-company>

” Et selskaps evne til å håndtere ESG-spørsmål demonstrerer ledelse og god styring som er så viktig for bærekraftig vekst, og det er derfor vi i stadig større grad integrerer disse vurderingene i investeringsprosessen.

Larry Fink, CEO, BlackRock – annual letter to CEOs.

Et annet eksempel er koalisjonen med over 70 pensjonsfond og forvaltere som har forpliktet seg til å ta i bruk et 'netto null'-rammeverk for redusere utslippene fra egne porteføljer innen 2050.⁶

Fra myndighetenes side observeres en lignende trend på verdensbasis, der håndtering av klima- og miljøproblemer er satt høyt på agendaen i en rekke land. EU-kommisjonen, Japan, Korea, Canada og Norge er blant de som har vedtatt å bli klimanøytrale innen 2050.

EU går foran og trapper stadig opp ambisjonene med mål om minst 55 prosent reduksjon av klimagassutslippene innen 2030. Med sin grønne vekststrategi, *European Green Deal*, har EU-kommisjonen utarbeidet et veikart mot nullutslipps- og sirkulær økonomi. Her inngår EUs handlingsplan for bærekraftig finans som omfatter flere konkrete tiltak som støtter opp om egen strategi og politikk for bærekraftig finans. Formålet med handlingsplanen er å sikre Europas økonomiske konkurransekraft, samt bidra til at EU blir klimanøytralt i 2050. Finansnæringen spiller en viktig rolle gjennom å legge til rette for å finansiere overgangen til lavutslippssamfunnet, og som tidligere nevnt vil dette skiftet kreve betydelig reallokering av kapital.

I USA skal *The Green New Deal* legge til rette for en omfattende ny klimapolitikk, og ny amerikansk lovgivning som tar sikte på å takle klimaendringer og økonomisk ulikhet. USAs nye president Joe Biden har også kommunisert at på lengre sikt skal olje fases ut. Det gir mulighet for at verdenssamfunnet får enda en stormakt som tar klimaendringer på alvor. Klimaforskning ventes å løftes mer frem igjen, sammen med reetablering av samarbeid på tvers av landegrensener i håndteringen av klimaendringene.

Kina annonserte i 2020 sin ambisjon om å bli karbonnøytrale innen 2060. Dette vil kunne ha store globale innvirkninger da Kina i 2020 sto for 10,4 milliarder tonn CO₂-utslipp, tilsvarende 30 prosent av verdens utslipp.⁷ Like etter fulgte Japan og Sør-Korea opp med tilsvarende mål for 2050.

I en globalisert verden påvirkes en liten åpen økonomi som Norge av tiltakene som gjennomføres av økonomiske stormakter som EU, USA og Kina. I 2019 gikk nesten 80 prosent av Norges eksport til EU.⁸ I så måte blir det særlig viktig for norske selskaper å følge opp hva EU legger opp til i sin klimapolitikk. Over de siste årene oppleves det at klimapolitikken stadig har blitt strammet inn og at ambisjonene om redusere klimagassutslippene har økt tilsvarende. Det får nødvendigvis konsekvenser for Norge når ens viktigste handelspartner blir mer klimavennlig, samtidig som Norge allerede er sterkt integrert i EUs klimapolitikk ved innføring av tilsvarende regelverk gjennom EØS-avtalen og ved å være en del av EUs kvotesystem.

Norske myndigheter har inntil nylig vært avventende i bruken av virkemidler som rapporteringskrav og skattepolitikk for å insentivere klimatilpasning og begrensning av klimaendringer. Regjeringens *Klimaplan*

⁶ Netto-null'-rammeverket er publisert av Institutional Investor Group on Climate Change.

⁷ <https://energiogklima.no/klimavakten/land-med-hoyest-utslipp/>

⁸ 78,7 % inkludert olje og gass, og 65 % av samlet fastlandseksport. Statistisk sentralbyrå.

2021-2030 legger en tydeligere, helhetlig plan for hvordan Norge skal nå de norske klimamålene for 2030.⁹ I planen inngår det konkrete tiltak knyttet til blant annet investeringer, karbonprising og nye krav til innkjøp.

EU's handlingsplan for bærekraftig finans

Mangel på omforente definisjoner for hva som er bærekraftig og standardiserte metoder for målinger og rapportering av bærekraft har gjort det vanskelig å navigere mellom ulike typer aktiviteter, skille mellom grad av bærekraft mellom ulike selskaper og dermed måle effekten av bærekraft opp mot verdiskapning og avkastning.

Etter signeringen av Parisavtalen i 2015 startet EU et omfattende regelverksarbeid for å integrere bærekraft i finans. Fra EU's ståsted var det naturlig å starte med finansnæringen for å insentivere reallokering av kapital til bærekraftige økonomiske aktiviteter. EU's handlingsplan for bærekraftig finans introduserer en rekke reguleringer.¹⁰ Dette med formål å sikre at finansnæringen bidrar til det grønne skiftet, håndterer finansiell risiko knyttet til bærekraft og fremmer transparens og langsiktighet i markedet.

Handlingsplanen omfatter blant annet *EU-taksonomien* som er en forordning som etablerer et klassifiseringssystem for bærekraftige aktiviteter.¹¹ I tillegg omfattes *Offentliggjøringsforordningen* som stiller nye krav til offentliggjøring av bærekraftsinformasjon i finanssektoren.¹² EU har også foreslått en omforent europeisk standard for grønne obligasjoner.¹³ Handlingsplanen vil videre medføre endringer i eksisterende regelverk i finansnæringen for å integrere hensyn til bærekraft.¹⁴

EU-taksonomiens kriterier for hva som kvalifiserer som en bærekraftig økonomisk aktivitet er på mange måter bærebjelken i EU's handlingsplan, og de andre regelverkene viser til taksonomien der de omtaler hva som er bærekraftig. Taksonomiens vurderingskriterier er binære – enten er en aktivitet bærekraftig, eller så er den det ikke. Det har medført at aktører i finansbransjen har kritisert taksonomien for dens unyanserte tilnærming til å klassifisere hva som er bærekraftig eller ikke. I norsk kontekst, er det også en utfordring at olje og gass, fiskeri, havbruk og shipping, enten aldri vil kunne klassifiseres som bærekraftig i taksonomien eller ikke er prioriterte bransjer med definerte kriterier i de første utgavene av taksonomien. Det betyr at store deler av norsk næringsliv ikke kan klassifiseres som bærekraftig i henhold til taksonomien i overskuelig fremtid.

Norske banker har allerede begynt å fokusere på tilpasning av utlånsporteføljene til taksonomien. Ettersom bankenes tilgang til finansiering fra internasjonale markeder vil påvirkes av hvilken andel av låneporteføljene som klassifiseres som bærekraftige. Om bankene som resultat opplever redusert tilgang til finansiering og/eller økt finansieringskostnad, vil dette kunne påvirke verdiskapning og konkurransekraft i norsk næringsliv. På sikt vil taksonomien også kunne gjøre det vanskeligere og dyrere for selskap å få finansiering dersom egne aktiviteter ikke er i tråd med taksonomien.

Finansbransjen oppgir i dialog at det i så måte anses som viktig at Norges bransjeorganisasjoner engasjerer seg i EU's Platform on Sustainable Finance. En plattform som rådgir EU-kommisjonen i forbindelse med

⁹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-13-20202021/id2827405/>

¹⁰ https://ec.europa.eu/info/publications/sustainable-finance-renewed-strategy_en#action-plan

¹¹ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/eu-taxonomy-sustainable-activities_en

¹² https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/sustainability-related-disclosure-financial-services-sector_en

¹³ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/eu-green-bond-standard_en

¹⁴ Handlingsplanen legger opp til endringer i en rekke direktiver for å integrere hensyn til bærekraft, EU-taksonomien og Offentliggjøringsforordningen, herunder MiFID II-direktivet, UCITS-direktivet, AIFMD og Solvency II.

definisjonen av kriterier for bransjer som fiskeri og shipping, samt det kontinuerlige arbeidet med å revidere allerede definerte kriterier.

Offentlig tilgjengelig portal for grønne finansielle produkter

Et behov som ble kartlagt i 2017-rapporten var etablering av en offentlig tilgjengelig portal på nettet med en oversikt over grønne finansielle produkter som tilbyr i markedet. En portal som henter ut oversikt over samtlige produkter som tilbys av finansielle institusjoner der ESG er integrert, basert på ulike type merkeordninger som Ecolabel og svanemerket vil gjøre det enklere og mer oversiktlig for sluttbrukere å få kunnskap om hvilke valgmuligheter de har. Dette vil også synliggjøre hvilke aktører som har grønne produkter i sitt sortiment. Forbrukerne vil få muligheten til å ta mer velinformerte beslutninger ved å sette lignende produkter opp mot hverandre. Økt åpenhet og transparens kan også bidra til at kvalitet

og kvantitet på grønne produkter øker, som vil bidra til vekst i markedet for grønne finansielle produkter.

Det kan være flere ulike drivere av en slik portal, for eksempel Forbrukerrådet, som i dag står bak Finansportalen, eller myndighetene. Ideelt sett burde dette gjennomføres som et bredt samarbeid mellom ulike aktører i og rundt næringen og inkludere bransjeforeninger, arbeidsgiverorganisasjoner, arbeidstakerorganisasjoner, interesseorganisasjoner og som allerede nevnt, forbrukerorganisasjoner og myndighetene. Dersom alle deler av bransjen er inkludert i et slikt arbeid vil dette være med på å ansvarliggjøre aktørene i bransjen og å sikre at portalen definerer reelle grønne produkter.

EUs taksonomi: Klassifisering av bærekraftige aktiviteter for investeringsformål

Grunnmuren i EUs handlingsplan for bærekraftig finans er innføringen av forordningen om et klassifiseringssystem for ulike bærekraftige aktiviteter: EUs taksonomi. Formålet er å styre privat kapital til bærekraftige investeringer. EUs taksonomi er et klassifiseringssystem som etablerer et felles verktøy for å vurdere hvilke økonomiske aktiviteter som er bærekraftige. For finansnæringen vil dette ha betydning for vurdering av bærekraftsaspekter i finansielle produkter. Aktører i finansnæringen, inkludert investorer, kan bruke taksonomien for å bestemme hvilke aktiviteter de skal låne ut til, investere i eller forsikre.

I henhold til EUs taksonomi må den enkelte aktivitet gi et vesentlig bidrag til minst ett av seks mål for å være bærekraftig.

De seks målene er:

- Begrensning av klimaendringer
- Klimatilpasning
- Bærekraftig bruk og beskyttelse av vann- og havressurser
- Omstilling til en sirkulærøkonomi
- Forebygging og bekjempelse av forurensning
- Beskyttelse og gjenopprettelse av biologisk mangfold og økosystemer

I tillegg til et vesentlig bidrag på et av områdene stilles det krav til at aktiviteten ikke skal gjøre vesentlig skade på noen av de andre miljømålene, samt oppfylle minimumsvilkår for sosiale og menneskerettigheter. I første omgang vil finansaktører og børsnoterte selskaper bli pålagt å offentlig rapportere andelen av deres omsetning og investeringer som er bærekraftige i henhold til taksonomiens kriterier.

EUs merkeordninger for finansielle produkter

EU Green Bond Standard (GBS) er ledd av handlingsplanen for bærekraftig finans, og vil etablere et felles rammeverk for grønne obligasjoner i Europa. EU GBS viser til miljømålene som er definert i EU-taksonomien og forutsetter at de innlånte midlene anvendes til finansiering av aktiviteter som bidrar til ett eller flere av miljømålene. Rammeverket er et viktig bidrag for en mer entydig definisjon på hva som er en grønn obligasjon samt transparens og sammenlignbarhet i det grønne obligasjonsmarkedet. Det vil gi klarhet til utstedere om stegene som skal følges for en utstedelse for å kunne oppskalere bærekraftig finansiering.

EU har også igangsatt et prosjekt for å utarbeide en merkeordning for grønne finansielle produkter, EU Ecolabel for Retail Financial Products. Merkeordningen skal definere minimumskrav for miljøresultater basert på kravene i eksisterende regelverk for grønne produkter i andre bransjer. Det er signalisert at kravene vil hensynta finansproduktenes bidrag til sirkulærøkonomi og at livssyklusanalyser og evalueringer av produktenes miljøresultater vil være i fokus.

Skjerpet bærekraftsrapportering i horisonten

Internasjonale undersøkelser knyttet til bærekraftsrapportering utført av både PwC og EY viser at rapporteringen på selskapsnivå er løftet betydelig de siste årene. Samtidig fremhever aktører i finansnæringen at praksis for selskapenes bærekraftsrapportering ikke dekker behovet for objektive og pålitelige data om klima og miljø.

I intervjuer med finansnæringen oppleves det at bakgrunnen for gapet i stor grad kommer av mangel på definisjoner av hva som er bærekraftig, samt mangel på målbare og kvantifiserbare kriterier og opplysninger. Dette gjør det både utfordrende for finansbransjen å gi tilstrekkelig informasjon om bærekraft til investorer, samt å gjennomføre gode kvantitative risikovurderinger.

Finanstilsynet gjennomførte i 2020 en kartlegging av bærekraftsrapportering hos noterte foretak, og publiserte en rapport med oppsummering av funn samme år.¹⁵ Kartleggingen viser at det fremdeles er et stort gap mellom forventningene som angitt ovenfor og dagens status.

Finanstilsynets undersøkelser: "Kartlegging av Noterte Foretaks Bærekraftsrapportering"

Finanstilsynets rapport fremhever følgende funn:

- Mange foretak har en bærekraftsstrategi som er forankret i styret og ledelsen.
- Det gis i liten grad opplysninger om vurderinger knyttet til risiko og vesentlighet.
- Få foretak opplyser om finansielle konsekvenser av risikoer knyttet til bærekraft og klimaendringer, og få tar hensyn til dette i verdsettelse av eiendeler og forpliktelsler.
- Rapportering av klimarisiko er begrenset og er i liten grad tallfestet.

Finanstilsynet: Forslag til ny lov om opplysninger om bærekraft

Finanstilsynet sendte i oktober 2020 forslag til ny lov om ikke-finansielle opplysninger med høringsfrist 8. januar 2021. Det gir signaler om at finansinstitusjoner blir lovpålagt å rapportere på bærekraft og utslipp i investerings- og utlånsporteføljene sine.¹⁷

Den foreslåtte loven omfatter gjennomføring av offentliggjøringsforordningen¹⁸ og klassifiseringsforordningen (taksonomien).¹⁹ Forordningene vil gjelde for flere ulike typer av finansmarkedsdeltakere og finansrådgivere, både innenfor bank, forsikring og kapitalforvaltning. Forordningene trer i kraft i 2021 i EU og det er signalisert fra norske myndigheter at ikrafttredelse vil skje raskt i Norge.

Offentliggjøringsforordningen omfatter krav om offentliggjøring av opplysninger om hvordan foretakenes investeringer og virksomhet bidrar til bærekraftig utvikling, og krav til opplysninger som skal gis ved salg av finansielle produkter. Klassifiseringsforordningen fastsetter kriterier som kan måles for avgjøre i hvilken grad en økonomisk aktivitet kan anses bærekraftig.

De norske rapporteringskravene om bærekraft har så langt vært tuftet på regnskapsloven §3.3c, og har vært uendret over flere år. Samtidig observeres at praksis for rapportering har beveget seg mot økt rapportering og transparens på dette området, i tråd med økte forventninger fra investorer, kunder og samfunn. Det er også økte regulatoriske rapporteringskrav på trappene i Norge. I løpet av 2021 skal en ny norsk lov om opplysninger om bærekraft behandles i stortinget, slik at EU-taksonomien og offentliggjøringsforordningen tas inn i norsk lovverk. I tillegg har Finanstilsynet fremmet forslag om endringer i Regnskapslovens §3.3c for å harmonisere med EUs krav til ikke-finansiell rapportering.¹⁶ De foreslåtte endringene skjerper fokuset på vesentlighetsvurderinger for å identifisere hvilke bærekraftstemaer det skal redegjøres

¹⁵ "Kartlegging av noterte foretaks bærekraftsrapportering", Finanstilsynet, 2. September 2020

¹⁶ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-66-ls-20202021/id2814751/>

¹⁷ "Høringsnotat om gjennomføring av EU-regelverk om bærekraftig finans", Finanstilsynet, 27. Oktober 2020

¹⁸ Regulation (EU) 2019/2088 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 on sustainability-related disclosures in the financial services sector

¹⁹ Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council of 18 June 2020 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment, and amending Regulation (EU) 2019/2088

for, samtidig som det retter et eksplisitt fokus på rapportering av klimarisiko i henhold til TCFD-anbefalingene.

For at aktører i finansnæringen skal kunne etterleve kommende lovkrav til rapportering av bærekraft, med hensyn til for eksempel utlånsporteføljer eller fond, er det en vesentlig forutsetning at selskaper og investeringsobjekter utarbeider bærekraftsrapporter eller tilsvarende som inneholder tilstrekkelig informasjon. Det betyr større forventninger til at selskaper kan redegjøre for vesentlige data som for eksempel

New Zealand: Obligatorisk rapportering om klimarisiko

New Zealand blir det første landet i verden som gjør rapportering på klimarisiko obligatorisk for hele det finansielle systemet, med banker, kapitalforvaltere og forsikrings-selskaper. I henhold til ny lovgivning kunngjort 15. september 2020, vil store finansinstitusjoner være pålagt å rapportere årlig om styring, risikostyring og strategier for å redusere klimapåvirkningen. De obligatoriske opplysningskravene vil baseres på rammeverket Task Force on Climate-Related Disclosure (TCFD). Kravet vil gjelde for rundt 200 institusjoner, inkludert banker, institusjonelle investorer og forsikringsselskap med mer enn viss andel i eiendeler og/eller premieinntekter. Dersom forslaget blir godkjent av parlamentet, vil klimarapporteringen begynne i 2023.

klimagassutslipp, energiforbruk, vann- og annen ressursforbruk, samt sosiale rettigheter.

Det finnes land som har gått lenger enn Norge i forhold til å pålegge ytterligere bærekraftsrapportering. New Zealand har for eksempel innført lovpålagt rapportering om klimarisiko for aktører i finansnæringen, hvilket er et viktig steg i retning av skjerpede krav til bærekraftsrapportering.

Økt fokus på klimarisiko

Siden Financial Stability Boards (FSB) gjennom Task Force on Climate-Related Financial Disclosures (TCFD) publiserte sine anbefalinger knyttet til klimarisiko i juni 2017, har klimarisiko vært satt høyt på agendaen. Dette gjelder også fokus på klimarisiko i offentlig debatt der klimakatastrofer påfører samfunnet og finansaktørene stadig større kostnader.

Vi ser en økende hyppighet av ekstremvær og tilhørende klimakatastrofer, og i årene fremover kan det ekstreme bli den nye normalen. Aktørene i finansnæringen må finne metoder for å inkludere klimarisiko i sine risikoanalyser og tilhørende prising av finansielle produkter, herunder vurderinger av hvordan klimaendringer og klimapolitikk påvirker verdien av investeringer og kredittrisiko i utlån.

If Forsikring har i samarbeid med Cicero Senter for klimaforskning utarbeidet en rapport om hvor godt rustet norske kommuner er for klimaendringer.²⁰ Der kommer det frem at nærmere samtlige respondenter tror at de vil bli påvirket av klimaendringer og/eller ekstreme værhendelser, mens kun halvparten har gjennomført klimatilpasningstiltak. Hyppigere og voldsommere ekstremvær som flom og kraftig nedbør er de største truslene. Det betyr blant annet at banker som finansierer bygg og leverandører av objektforsikring har et omfattende kartleggingsbehov i egne porteføljer for å kunne gjennomføre klimatilpassende tiltak.

²⁰ "Ekstremværrapporten fra If - Slik er Norge forberedt på mer ekstremvær", If i samarbeid med CICERO, 2020

Myndighetene oppnevnte Klimarisikoutvalget i 2017 for å tydeliggjøre arbeidet med klimarisiko fremover. Fra et nasjonalt perspektiv er en av de største risikoene knyttet til overgangsrisiko, da Norge i dag har en fossiltung industri. For å nå vedtatte klimamål og begrense global oppvarming, må fossile energikilder globalt fases ut til fordel for fornybar energi. En potensielt lavere etterspørsel etter fossile energikilder vil redusere skatte- og eksportinntektene, samt få store konsekvenser for mange bedrifter og arbeidstakere innen ulike leverandørindustrier.

Fremtidens teknologier og forretningsmodeller

Utvikling og implementering av ny teknologi og sirkulære forretningsmodeller er viktig for bærekraftig utvikling. Finansnæringen

Fra oljealderen til fornybaralderen

Oljeselskapers eksponering til klimaendringer og klimapolitikk har de siste årene vært gjenspeilet i finansmarkedet. Oljeaksjer verdsettes lavere samtidig som investorer søker grønne investeringer. I tillegg har oljeprisen vært lav, markedet er volatilt på grunn av oljekriser og konflikter.

Oljeselskapene har på alvor begynt å ta innover seg effektene av klimarisiko og omstillingen til et lavutslippssamfunn. Høsten 2020 reduserte Norges største oljeselskap, Equinor, forventningene til fremtidige oljepriser kraftig, og det planlegges for en gradvis nedjustering frem mot 2050.

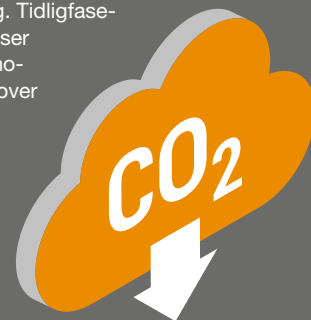
Samtidig viser oljebransjen vilje til omstilling. De siste årene har vi sett et skifte hvor Equinor, industrikonsernet Aker og flere globale oljeselskaper investerer i utvikling av klimavennlig teknologi som karbonfangst og lagring og havvind. Det danske energiselskapet Ørsted (tidligere kjent som Danske Olie og Naturgas (DONG Energy)) solgte hele oljevirsomheten i 2017 for å satse på fornybar energiproduksjon. I dag er Ørsted en av verdens største aktører innenfor havvind.

Det vil være viktig å skille mellom kort og lang sikt når det kommer til oljenæringens levedyktighet. Norge er et land som har bygget egen økonomi på oljeressursene og det er fortsatt en viktig næring på verdensbasis. På kort sikt er det lite realistisk at en etablert og fortsatt viktig næring forsvinner innen 5-10 år. På lengre sikt kan vi ikke komme unna at dersom Norge og resten av verden skal avkarboniseres trengs en omstilling bort fra olje.

Klimateknologi (climate tech)

Klimateknologi ("Climate tech" på engelsk) er et bredt begrep, og defineres som teknologier som eksplisitt fokuserer på å redusere klimagassutslipp eller adressere virkningene av global oppvarming. Tidligfase-investeringer i klimateknologi vokser raskt, og investeringer i klimateknologiske selskaper har vokst med over 3750 % i absolutte tall mellom 2013 og 2019. For å sette det i perspektiv, er dette i størrelsesorden 3 ganger vekstraten for tidligfase-investering i kunstig intelligens (AI), i løpet av en tidsperiode kjent for sin økning i AI-investeringer.²²

forventes å spille en betydelig rolle som premissgiver gjennom risikobasert og effektiv kapitalallokering til utvikling og adopsjon av fremtidens teknologier og forretningsmodeller.

Klimateknologi

Undersøkelser har vist at Norge henger etter på grønn innovasjon og oppskalering av grønne selskaper.²¹ Det skapes mange grønne piloter, men få vokser til store selskaper. Det er uenighet om hva som hindrer oppskalering av grønn innovasjon i Norge. Norske bedrifter løfter frem en uklar næringslivspolitik og mangel på kompetanse. Investorer på sin side peker på mangel på gode prosjekter og nettverk. Mens begge peker på lave eller negative inntekter samt kapitalrisiko som utfordringer.

Samtidig observeres en økning av børsnoteringer av "grønne" selskaper. Ved utgangen av 2020 var Norge på god vei mot 196 grønne milliarder på Oslo Børs, en firedobling fra

46 milliarder i 2016. Den markante verdiveksten til enkelte selskaper kan anses å ha likhetstrekk til tidligere bobler, drevet frem

²¹ "Undersøkelse av barrierer og muligheter for å skalere grønn innovasjon i Norge", EY, 2020.

²² «The State of Climate Tech 2020», PwC, 2020.

av overallokering av kapital til én sektor. Flere har dratt paralleller til dotcom-boblen i 2001 med feilprising av selskaper med tilhørende feilinvesteringer og tap som resultat. Andre påpeker at selv med bobletendenser og feilprising av enkelte grønne selskaper er tendensen et signal på et viktig skifte som vil generere betydelig verdiskaping.

Norge ligger godt an til å utvikle og kommersialisere ulike klimaløsninger som plastgjenvinning, karbonfangst og -lagring, havvind og hydrogen. Industrierfaringen fra vannkraft, shipping, olje og gass er overførbart og muliggjør satsing på nye teknologier og fornybar energi. Finansaktørene bør forberede seg på en tilsvarende omstilling, og aktørenes tilnærming til bransjeeksperter innen de tradisjonelle, norske industriene som shipping, olje- og gassvirksomhet bør videreføres med fokus på grønn vekst, innovasjon og ny teknologi.

Sirkulære forretningsmodeller

En rapport fra Circle Economy og Circular Norway viser at Norge er per i dag 2,4 % sirkulær, mens verdens- gjennomsnittet er på 8,6%.²³ Det betyr at 97,6 % av materialene som konsumeres i Norge hvert år aldri blir resirkulert tilbake i den norske økonomien. Dersom alle skulle levd som nordmenn ville det vært behov for ressurser tilsvarende 3,5 jordkloder. Rapporten viser videre at Norge har potensialet til å øke sirkulariteten med 20 ganger i forhold til dagens nivå.

Samarbeid blant nederlandske banker om sirkulære forretningsmodeller

De tre nederlandske bankene ABN AMRO, ING og Rabobank (alle medlemmer av FinanCE-arbeidsgruppen) sammen med FGGM og Ellen MacArthur Foundation, hadde ambisjoner om et felles rammeverk for finansiere sirkulærøkonomi på verdensbasis. Resultatet var publikasjonen av de første offentlig tilgjengelige finansieringsretningslinjene for sirkulær økonomi i juli 2018, som innspill til High-Level Political Forum on Sustainable Development. Disse retningslinjene tar sikte på å fremme og utvikle rollen finans kan spille i overgangen, og begynner med en definisjon av sirkulær økonomi og sirkulær økonomi innenfor finans. Disse bankene definerer sistnevnte som "alle typer instrumenter der investeringene utelukkende vil bli brukt til å finansiere eller refinansiere, helt eller delvis, nye og/ eller eksisterende kvalifiserte selskaper eller prosjekter i sirkulær økonomi".²⁴

²³ "Circularity Gap Report Norway", Circle Economy og Circular Norway, 2020.

²⁴ «Circular Economy Financen Guidelines», ABN AMRO, ING & Rabobank, 2018.

Finansnæringen kan spille en viktig rolle i å tilrettelegge for omstillingen som må til i det norske næringslivet. Grønne finansprodukter og rådgiving kan bidra til utvikling av nye forretningsmodeller med fokus på bærekraft og sirkularitet og insentivere mer sirkulær tankegang med fokus på lavere ressursforbruk og bedre håndtering av avfall i alle selskaper. Samtidig vil finansaktørene som evner å ta en tydelig posisjon og rolle i omstillingen kunne oppnå kommersielle og finansielle fordeler.

Etter planen skal det lanseres en norsk nasjonal strategi for sirkulær økonomi i løpet av våren 2021. Den kommende nasjonale strategien bør hensynta finansnæringens pådriverrolle og engasjere finansaktørene i de konkrete grepene som strategien planlegger å innføre. I tillegg kan finansaktørene la

Etablering av nye markedsplasser for grønn finans

Etableringen av markedsplassen Euronext Growth (tidligere Merkur Market) på Oslo Børs i 2016 har vært en viktig bidragsyter til veksten i grønne investeringsmuligheter de siste årene. Med lavere opptakskrav har det åpnet opp for et større spenn av selskaper, som Aker-konsernets Aker Biomarine, Aker Carbon Capture og Aker Offshore Wind, e-mobilitets-selskapet Hexagon Purus og plastgjenvinnings-selskapet Quantafuel.

Finansforbundets 2017-rapport anbefalte en etablering av egne markedsplasser for grønne investeringsmuligheter, men det å utvikle en egen markedsplass for grønne investeringer sees ikke på som nødvendig lenger. Det er fordi finansmarkedet har vist at bærekraft fungerer som en integrert del av eksisterende markedsplasser slik vi har sett med Euronext Growth. Der de mest attraktive aksjene blant investorene og som stadig øker i antall er grønne. Det at det ikke er behov for en egen markedsplass for grønn finans er en trend i riktig retning. Nettopp fordi et bærekraftig næringsliv er ikke noe som skal gå på siden, men være en integrert del av næringslivet.

seg inspirere av sine kolleger i land som Nederland, som har kommet mye lenger i omstillingen til en sirkulær økonomi.

Grønt arbeidsliv

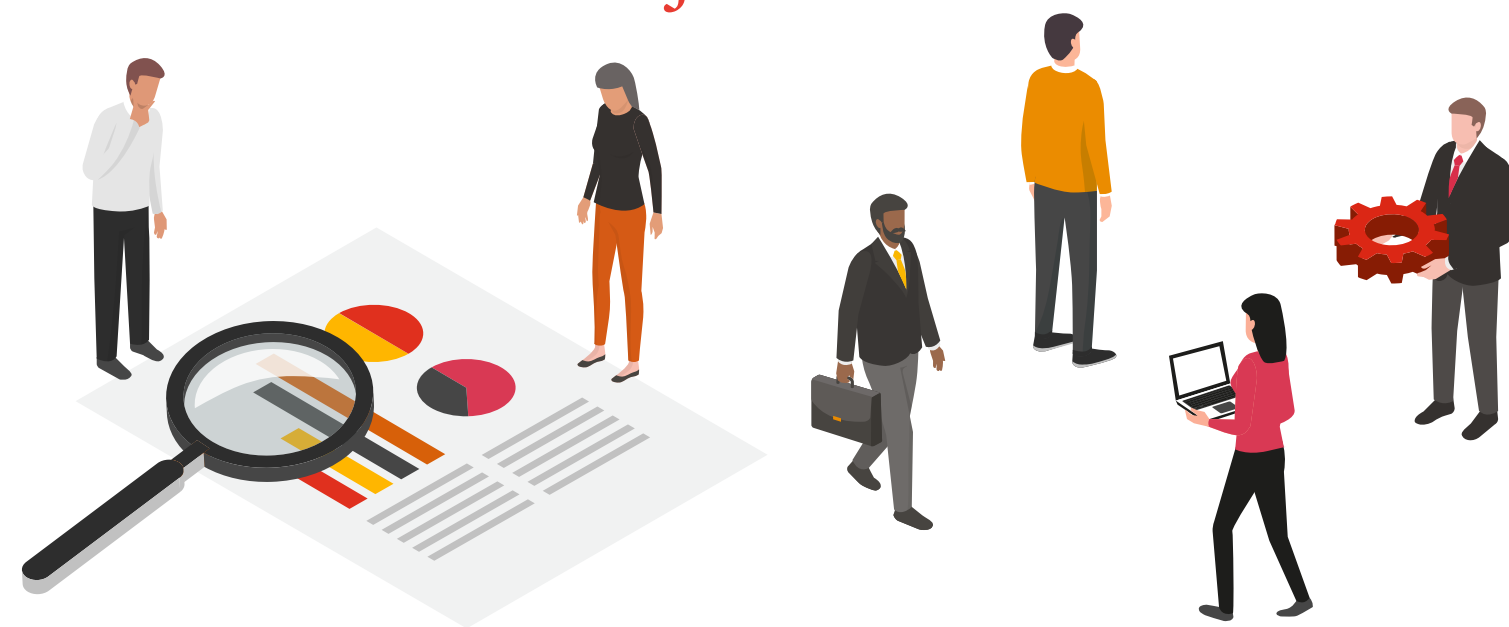
Det vil være av stor betydning for Norge fremover at man evner å skape et omstillingsdyktig og levedyktig næringsliv som vil kunne skape tilstrekkelig nye jobber. Finans Norge estimerer at i løpet av de neste 50 årene må Norge gå fra 2,7 millioner sysselsatte til 3,8 millioner for å opprettholde dagens velferdsnivå. Det betyr at antall arbeidsplasser må øke med netto 25.000 hvert eneste år fremover. Finans Norge har som forventning at statsbudsjettet 2021 legger til rette for økonomisk gjenoppheving og de nødvendige omstillingene Norge står overfor i veien ut av koronakrisen.

Det norske trepartssamarbeidet anses å ha fungert godt gjennom Covid-19-pandemien, og har vist verdien av tillit mellom partene i arbeidslivet og myndighetene. Tillit sørger for et samfunn med små forskjeller, velferd, levende bedrifter, bygder og byer. Det vil være en avgjørende faktor i gjenoppbyggingen av norsk økonomi og kan være et konkurransefortrinn for å løse klimautfordringene.

Forventningene i næringslivet og samfunnet forøvrig ser ut til å fortsette å gå i grønn retning i følge en undersøkelse gjort av Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) blant sine medlemmer. Den peker på at veksten i bærekraftig finans og EUs Green Deal kan ha bidratt til denne utviklingen, men også forventninger i samfunnet forøvrig. I tillegg viser en årlig millennial-undersøkelse for 2020 at til tross for pandemien, er det fremdeles et stort fokus på viktige samfunnsutfordringer og et ønske om å bidra og drive positive endringer.²⁵

²⁵ "The Deloitte Global Millennial Survey 2020: Millennials and Gen Zs hold the key to creating a "better normal"", Deloitte, 2020.

03 Hvordan integrere bærekraft i finansbransjen?

Definere strategi og integrere bærekraft i risikostyringen

For at aktørene i finansnæringen skal kunne understøtte en bærekraftig utvikling må foretakene utarbeide strategier for håndteringen av makrotrender, som med klimaendringer, teknologisk utvikling, sosial ulikhet, befolkningsvekst, aldrende befolkning og økt fokus på samfunnsansvar som oppleves ytterligere forsterket av koronapandemien. Hvilke ESG-tilpasninger som kan og bør prioriteres i de ulike foretakenes strategier vil avhenge av både mulighetsrom og ambisjonsnivå.

Integrering av bærekraft i virksomheter fordrer strategiske og operasjonelle valg av ledelsen og styret, og vil måtte forankres som en sentral del av bedriftens kultur. Bærekraftsansvaret bør derfor tillegges en person i ledergruppen som skal sikre oppfølging av strategi og styring på bærekraft i faste ledermøter, samt regelmessig rapportering til styret. God oppfølging og rapportering forutsetter tilgang på relevante, pålitelige og tidsriktige data om resultatene av operasjonaliseringen av strategi og styring. Ledelsen må derfor sikre tydelig kommunikasjon av strategiske mål slik at målene er forstått i hele organisasjonen. Ledelsen bør også sikre tydelig ansvarsfordeling med fokuserte indikatorer for oppfølging av strategi for bærekraft, slik at operasjonaliseringen fordeles og integreres i alle deler av virksomheten.

Environmental, Social and Governance (ESG)

ESG står for "Environmental, Social and Governance" som på norsk innebærer miljøhensyn, samfunnsansvar og selskapsstyring. ESG referer til tre sentrale faktorer for å måle bærekraftig og samfunnsmessig innvirkning investeringer i et selskap eller virksomhet har.

Arbeidet med bærekraft må også tas inn som en integrert del av finansinstitusjoners risikostyring. Skjerpede krav til bærekraftsrapportering i offentliggjøringsforordningen forplikter finansforetak til å redegjøre for hvordan bærekraftsrisiko er integrert i blant annet investeringsprosesser, due diligence og

rådgiving knyttet til forsikring og investeringer. Tilbakemeldinger fra aktører i finansbransjen tyder på at tilgang til pålitelige og tidsriktige data er en særskilt utfordring for vurdering og håndtering av klimarisiko og andre bærekraftsrelaterte risikoer. Pilotprosjekter og modeller for å kvantifisere eksponering mot klimarisiko gir ofte derfor tall som i dag ikke kan brukes i den praktiske håndteringen av bærekraftsrisiko.

For å håndtere kommende krav, forventninger og risiko knyttet til bærekraftig finans bør finansaktørene utforme strategier som hensyntar vesentlige risiko og muligheter i de bransjene de er eksponerte mot. Banker med store låneporteføljer innen eiendom bør legge til rette for gunstige finansieringsvilkår for bærekraftige valg og oppgraderinger innen eiendom, mens en bank med stor eksponering mot eksempelvis shipping eller landbruk kan være en pådriver for grønn skipsfart eller innovative produksjonsmetoder i landbruket. Når strategien og ambisjonsnivå er satt, vil de neste naturlige stegene være å identifisere hvilke virkemidler som virksomheten kan benytte, hvilke kompetanseområder som må utvikles og hvordan målsettinger for bærekraft skal gjennomføres i de ulike delene av virksomheten. I mangel på data av god kvalitet, bør aktørene begynne med kartlegging av hvilke bærekraftsrelaterte risiko og muligheter de står overfor og bruke kvalitativ informasjon som underlag for diskusjon og behandling av risikobilde i leder- og styremøter.

Kompetanseløft på tvers av finansnæringen

Kunnskapsgapet knyttet til bærekraft oppleves å øke parallelt med at behovet for og etterspørselen etter bærekraftige løsninger vokser. Mange markedsaktører anser bærekraftig finans å være i rivende utvikling, og at finansnæringen må hensynta og løse både stadig mer omfattende regulatoriske krav, samt økte forventninger fra kunder og andre interessenter.

Aktørene i finansnæringen påpeker at det er et betydelig kompetansebehov for å muliggjøre den bærekraftige omstillingen. Særlig knyttet til det å ta ut potensialet som nav i utviklingen gjennom effektiv kapitalallokering og rådgiving i møte med kundene. For arbeidsgivere innebærer dette å satse på relevant etter- og videreutdanning av dagens arbeidsstokk. Her kan det både være hensiktsmessig å starte tidlig, allerede i utdanningsløpet, med kompetanseheving innenfor ESG. I tillegg kan arbeidsgiver bidra med relevant kompetanseutvikling på området, blant annet gjennom å sende egne ansatte på relevante kurs utdanningsinstitusjonene tilbyr. Myndighetene kan også velge å skjerpe kravene til ESG-kompetansen den enkelte ansatte må ha eksempelvis gjennom sertifiseringer.

Autorisasjonsordningen for finansielle rådgivere (AFR) har fra 2020 inntatt bærekraftig finans som en del av fagplanen for tverrgående emner, hvilket bidrar til felles kjernekompetanse om bærekraft for alle rådgivere som omfattes av AFR. Finansforbundet bidrar i FinAuts arbeid med kompetansekrav og operasjonalisering, med mål om å få bærekraftig finans inn i de ulike autorisasjonsordningene.

Bærekraftig finans i autorisasjonsordningen for finansielle rådgivere

Autorisasjonsordningen for finansielle rådgivere (AFR) har inntatt bærekraftig finans som en del av fagplanen for tverrgående emner fra 1. April 2020. For nye finansielle rådgivere blir det en del av den obligatoriske kunnskapsprøven, mens for eksisterende finansielle rådgivere vil det bli en del av påkrevd årlig kompetanseoppdatering som skjer i regi av eget foretak.

For at finansforetakene skal kunne bidra til den grønne omstillingen gjennom bærekraftig allokering av kapital, vil nødvendigvis både ansatte som rådgir kundene direkte, ansatte som utvikler produkter og ikke minst i forbindelse med risikostyring og kapitalallokering, ha tilstrekkelig og oppdatert kunnskap om bærekraft innen relevante fagområder. Det er i så måte viktig for finansforetakene å satse på ansattes kompetanseheving knyttet til temaer som EU-taksonomien, bærekraftsrapportering, klimarisiko, bærekraftsstrategi, klimateknologi, sirkulære forretningsmodeller, sosiale rettigheter og så videre.

Et annet tiltak for kunnskapsheving og kunnskapsdeling i finansnæringen kan være gjennom etablering av en eller flere klynger for bærekraftig finans. En klynge, tilsvarende den som er etablert i Storbritannia og omtalt videre i egen tekstboks, kan fungere som en kunnskapsformidler overfor bransjen, samt tilby utvikling av kunnskap og ferdigheter

Bygger grønn finanskompetanse med Green Finance Education Charter

I Storbritannia skal det tilbys relevant opplæring og utdanning av finansaktørene for å utruste dem med kvalifikasjoner og faglig kompetanse som kreves innenfor grønn finans og sørge for at bærekraftig utvikling er sentralt i arbeidet nå og i fremtiden. Det handler om å integrere bærekraftige økonomiprinsipper og praksis i deres utdannings- og opplæringsprogrammer.

Tilsvarende etablering av en norsk klynge for finans vil bidra til kunnskapsformidling i finansbransjen og bidra til utvikling av verktøy og ferdigheter med bærekraftsformål.

gjennom relevant etterutdanning og kursing basert på forskning og utvikling av finansielle verktøy med bærekraftsformål.

For å bygge grunnleggende kompetanse om bærekraft og klimarisiko bør kompetanseløftet starte tidlig, gjerne allerede på grunnskolen, for så og bygges videre på ved å inkludere bærekraft i fagplanene for finansrelevante utdanninger. Utdanningsinstitusjoner som fagskoler, høyskoler og universitet har også et ansvar for å tilby fremtidens arbeidsstokk relevant utdanning som forbereder og øker kunnskapen rundt bærekraftig utvikling og samfunn. Der et eksempel er bacheloren i økonomi og administrasjon ved Handelshøyskolen ved Norges miljø og

biovitenskapelige universitet (NMBU). Der er det første obligatoriske faget bachelorstudentene må ta om økonomi og bærekraft med fokus på FNs 17 bærekraftsmål.

Finansbransjen oppleves å være innforstått med at det er behov for å heve kompetansenivået knyttet til bærekraft og tilhørende produkter og reguleringer hos egne ansatte. Det kommer frem i dialog med markedsaktører at det likevel er mye gjenstående på dette området, og at de færreste har kommet langt hva gjelder å etablere gode opplæringstilbud innen bærekraft finans.

I arbeidet med kunnskapsløft i bransjen kan det være verdt å se til fokus på kompetanseløft i EUs Green Deal.

EUs Green Deal om kompetanseheving

I EUs grønne vekststrategi Green Deal kommer det frem at de fire store 'Green Deal-opdragene' er å bidra til betydelige endringer i områder som klimatilpasning, havbruk, byutvikling og landbruk. Disse oppdragene vil samle et bredt spekter av interessenter, inkludert regioner og samfunnsborgere. Partnerskap med industrien og medlemsstatene vil støtte forskning og innovasjon innen transport, inkludert batterier, hydrogen, lavkarbonstål-produksjon, sirkulære biobaserte sektorer og innenfor bygg og eiendom. Kunnskaps- og innovasjonsmiljøene drevet av European Institute of Innovation and Technology vil fortsette å fremme samarbeid mellom høyere utdanningsinstitusjoner, forskningsorganisasjoner og selskaper om klimaendringer, bærekraftig energi, mat for fremtiden, og smarte, miljøvennlige og integrert bytransport. European Innovation Council (EIC) vil vie finansiering, investeringer og akselerasjonstjenester for virksomheter til lovende oppstartsbedrifter og små og mellomstore selskaper for å oppnå banebrytende Green Deal-innovasjon som kan oppskaleres raskt i globale markeder.

Likestilling på agendaen i finans

Women's Finance Day: Det å jobbe aktivt med fokus på bærekraftig utvikling allerede i utdanningsløpet gjør seg gjeldende på andre områder, som med likestilling. Norges Handelshøyskole i Bergen arrangerte Women's Finance Day for første gang i 2019, som er inspirert av tilsvarende initiativ på Handelshøyskolen i Stockholm. Initiativet handler om å vekke interessen for finans blant kvinnelig studenter gjennom en dag dedikert til kvinner i finans. Gjennom å møte ulike representanter fra finans gjennom workshops, foredrag, og stands viser det mulighetene en har innenfor fagfeltet. Her får de kvinnelige forbilder innenfor front-finans, lærer hva finansfaget handler om og viser at finans kan kombineres med bærekraft der Thina Saltvedt er i spissen.

Kjønnsbalansen i investeringsteamet former risikoprofilen:

Kvinner som mer risikoaverse enn menn i aksjeplukking, investeringer i risikokapital eller oppkjøp, har lenge vært forankret i forskning. Nyere forskning antyder at kvinner kan være mer risikovillige når det kommer til "sosial" risiko - det vil si når beslutningene har viktige menneskelige og sosiale konsekvenser.²⁶ Det betyr at representasjon av kvinner i investerings- og strategiske beslutninger vil kunne øke sannsynligheten for at bedriften bedre evner å inkludere ikke-finansielle risikoer som med sosial risiko. Utover de positive innvirkningene på samfunnet vil det lønne seg, der de peker på at det finnes flere studier som viser at selskap som integrerer ESG-faktorer gjør det bedre.

²⁶ <https://hbr.org/2020/12/how-the-gender-balance-of-investment-teams-shapes-the-risks-they-take>

Datadeling

Klimarisiko, mangelfull oppfølging av arbeidstakerrettigheter, korrupsjon og svak virksomhetsstyring er alle faktorer som vil kunne ha betydelig innvirkning på langsiktig verdiskapning i selskaper. På de fire årene som har gått siden forrige rapport opplever vi et skifte knyttet til dialogen rundt ESG med mange aktører fra hvorfor til hvordan.

Finansnæringen søker å skaffe til veie data av tilfredsstillende kvalitet for å integrere bærekraft i utvikling, risikostyring, rådgivning og salg av finansielle produkter. Mange aktører trekker i intervjuene frem manglende kvalitet på og tilgjengelighet av data om klimarisiko og miljøpåvirkning, som en av de største utfordringene for å lykkes med å bedre integrere bærekraft i hele verdikjeden i finansinstitusjoner. Alt fra strategi, via produktutvikling til kunderådgivning, kapitalallokering og risikostyring. Dette bildet stemmer også godt overens med internasjonale studier.

Ulike studier peker likevel på at det er et betydelig gap mellom informasjonen investorer ønsker seg for å treffe veloverveide og konsistente beslutninger knyttet til ESG-faktorer og selskapenes egen rapportering på området. Det er dog skjedd en betydelig utvikling her også de siste årene, og med noen ytterligere riktig tiltak fremover, så kan man forhåpentligvis lykkes med å legge et godt grunnlag for å integrere ESG-faktorer i investeringsbeslutningene.

Det økende fokuset på ESG i samfunnet generelt og blant kunder og andre interessenter i finansbransjen har ledet til en fremvekst av ulike ESG-datatilbydere. Disse har over de siste årene opplevd en økende tilslutning.

På en side har selskaper som rapporterer særskilt på ESG gjennom en Corporate

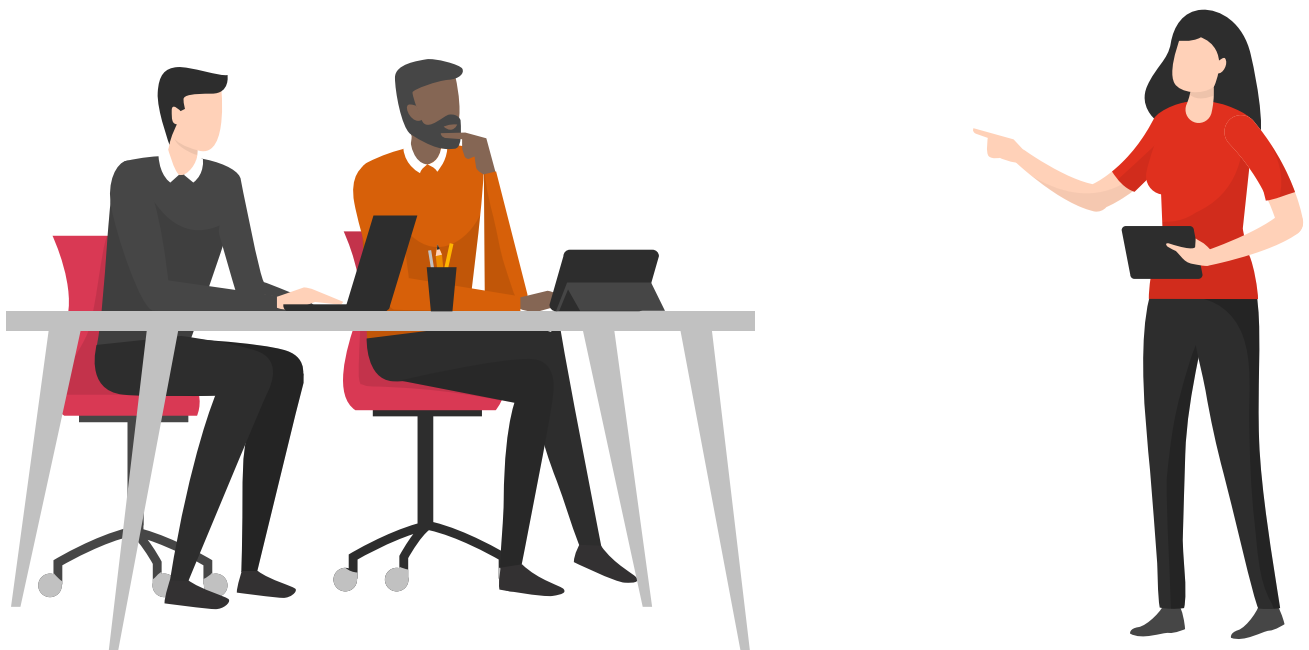

Social Responsibility rapport økt vesentlig, fra 20 prosent av selskapene på S&P 500 for 2011 til 86 prosent for 2018²⁷, hvilket bidrar til økt mengde rapportering. På den annen side oppleves spriket mellom den informasjonskvantitet og -kvalitet investorer ønsker for å forstå selskapets langsiktige verdiskapingsplan og motta troverdig, standardisert informasjon for å støtte langsiktige risikovurderinger og informasjonen selskapene rapporterer som økende²⁸. Selv i tilfeller hvor selskaper har en god historie å fortelle og robuste prosesser for å håndtere ESG-risiko, synes de ikke å evne å gi investorer ønsket informasjon i ønsket format. Noen få enkle trinn kunne bringe de to sidene sammen.

For både selskaper og finansbransjen kan en unnlattelse av å vurdere ESG-risiko være farlig. Ekstreme klimahendelser kan påvirke driften; et cyberbrudd kan true data; et søksmål om kjønnsdiskriminering eller produktkvalitet kan påvirke merkevaren og bunnlinjen. Hvis slike risikoer blir til virkelighet, vil både selskaper og deres investorer lide. Investorer sender i økende grad sterke signaler om at de er fokusert på ESG-risiko, men mange selskaper har fortsatt bærekraftsteam som arbeider isolert. Som et resultat klarer ofte ikke ledelsen å integrere bærekraftsrisiko i deres langsiktige strategidiskusjoner med investorer.

²⁷ Governance & Accountability Institute, Inc

²⁸ "Mind the gap: the continued divide between investors and corporates on ESG", PwC, 2019

Informasjonsgapet har vedvart over tid, så hvilke løsninger ser man i horisonten?

- Finansbransjen må evne å kommunisere tydelige og konsistente forventninger, samt synliggjøre hva som står på spill for selskaper i forhold til kapitaltilgang. Med et klart press fra finansieringssiden, vil bedriftene bli insentivert til å fremskaffe og rapportere standardisert, troverdig informasjon som understøtter vurderinger av langsiktige risikoer og verdi.
- Selskapenes må tilsvarende integrere ESG-faktorer i sin overordnede strategi og risikostyring. Noe som vil gjøre dem i bedre stand til å presentere sin risikostyrings- og verdiskapingshistorie. Det inkluderer vekstpotensialet fra å identifisere og administrere ESG-spørsmål, og med det også styrke historiefortellingen rundt deres merkevare og verdier.

Om man lykkes med dette vil både finansbransjen og bedriftene stå sterkere, og det er i så måte på tide å bringe holistiske

perspektiver på bærekraft sammen for å bygge en fremtid med bedre risikostyring og bærekraftig verdiskaping for alle interessenter.

Finansaktører er også forbi å bare si at de vil ha bedre ESG-data, og flere oppgir at de abonnerer eller investerer i datainfrastruktur for å finne den. I en tidligere internasjonal undersøkelse ble det trukket frem at investorers viktigste kilder til ESG-informasjon var selskaper offentlig informasjon og tredjepartsanalyser, og ikke kommunikasjon eller rapportering fra selskapene selv.²⁹ Norske aktører oppgir også at det benyttes ulike tredjepartsleverandører i forsøk på å skaffe til veie datasett.

Det økende fokuset på ESG i samfunnet generelt og blant kunder og andre interessenter i finansbransjen har som nevnt over ledet til en fremvekst av ulike ESG-datatilbydere. Dette gir typisk norske investorer mulighet til å skaffe ESG-data for mange selskaper fordelt på mange ulike bransjer og geografier. Det er dog enkelte utfordringer knyttet til tredjepartsleverandører

²⁹ "Environmental, Social and Governance (ESG) Survey 2017", CFA Institute

også. De ulike tilbyderne benytter til dels forskjellige datakilder og scorings- og vektingsmetodikker, hvilket kan vanskeliggjøre sammenligning og gradering av ulike selskaper. Sammenligning av korrelasjonen mellom ESG-rateringer fra fire ledende, internasjonale tilbydere, Sustainalytics, MSCI, RobecoSAM og Bloomberg, viste en korrelasjon på 0,48.³⁰ Dette står i betydelig kontrast til en tilnærmet perfekt korrelasjon mellom de konvensjonelle kredittratingene fra de ledende ratingbyråene, Standard & Poor's og Moody's. Vi er her kjent med at norske finansforetak har opplevd å få tilnærmet toppscore fra en tredjepartsleverandør og tilsvarende lav rating fra en annen, hvorpå det viste seg at den ene hadde en datasourcings-metodikk som hensyntok dokumenter på norsk, mens den andre ikke hadde dette. Det er derfor av stor betydning for finansbransjen at datakvaliteten øker fremover, og forhåpentligvis kan de ulike standardiseringsinitiativene omtalt andre steder i rapporten bidra til dette.

Opplevelsen av manglende datatilgang hos ulike finansforetak, burde kunne åpne for diskusjoner i bransjen rundt ytterligere samarbeid knyttet til innhenting og standardisering av grunnlagsdata.

Yara og IBM: samarbeid for landbruks- og feltdata for bærekraftig matproduksjon

"Open Farm & Field Data Exchange" (ODX) er et nytt globalt initiativ ledet av Yara og IBM som sikter på å etablere et system for å dele gårds- og feltspesifikke data. Der hensikten er å hjelpe landbruks- og matverdikjedens overgang mot en mer transparent, bærekraftig og samarbeidende fremtid. Initiativet vil etablere en plattform som tilbyr datastyrings-tjenester, overholdelse av personvern og standarder for interoperabilitet. I tillegg vil det fungere som en markeds plass som lar deltakerne søke opp, få tilgang til, dele og bruke data seg imellom som grunnlag for utvikling av nye løsninger for å forbedre effektivitet, produktivitet, bærekraft og transparens i landbruket.

Konseptet som Yara har etablert i samarbeid med IBM kan være til inspirasjon for finansbransjen og deres ønske om sikre bedre tilgang til data knyttet til miljøeffekter og klimarisiko. Dette kan eksempelvis være deling av skadedata grunnet ekstremnedbør eller flom. Det kan også tenkes at forbrukere selv kan dele data om eksempelvis eget forbruk, som kan brukes til å tilby enkeltindivider råd om mulige bærekraftige tiltak.

Brukerne vil bidra til utviklingen av et finansielt økosystem som er designet for å muliggjøre datadrevet innovasjon, adressere endrede forbrukerpreferanser og redusere miljøavtrykket i samfunnet. Utviklingen av en slik plattform vil kunne være en relevant oppgave for en klynge for bærekraftig finans.

EU: Forslag til forordning om europeisk datastyring (Data Governance Act)

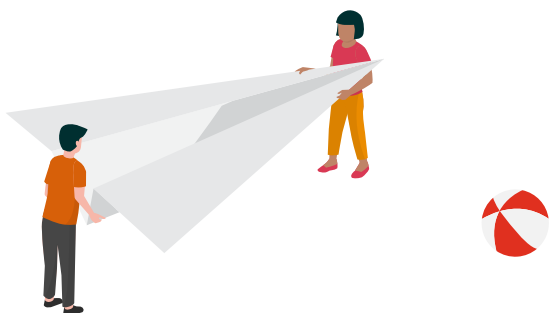
EU jobber med en lovgivning for å tilrettelegge for økt datadeling. I forordningen trekkes det eksplisitt frem at finansielle datatjenester er nødvendig for å få til den bærekraftige utviklingen. Vi ser at det er en forventning om at det skal deles mer data fremover og lovgivningens formål er å åpne opp for datadeling slik at det skal bli enklere å tilgjengeliggjøre data for andre formål som for eksempel bærekraftsformål. Den skal bidra til å øke tilliten til formidlere av data og styrke mekanismene for datadeling i hele EU. Økt datadreven innovasjon som den nye forordningen legger opp til vil også kunne bidra til å oppnå målene i EUs Green Deal.

³⁰ State Street Global Advisors, September 2019

Pådriver for bærekraftig vekst

I møte med sammensatte komplekse miljø- og samfunnsutfordringer, finnes det ulike konkrete eksempler på at samarbeid kan sikre gode løsninger og bidra til å få fart på den bærekraftige utviklingen. Tverrfaglig samarbeid kan i mange tilfeller bidra til at man får inkludert perspektiver og innfallsvinkler fra utenfor sitt isolerte fagfelt. Der et eksempel er samarbeidet mellom FNs barnefond, verdens største hjelpeorganisasjon for barn, UNICEF, og Norges Bank Investment Management (NBIM). Formålet med samarbeidet er å hjelpe store aktører som Adidas, H&M og VF Corporation innenfor tekstilindustrien som opererer i globale forsyningskjeder med å prioritere barns rettigheter. Bedriftene blir tilbudt et verktøy som veileder og gir praktiske tilnærminger til hvordan bedrifter kan hensynta barns rettigheter i deres bærekraftstrategi og -arbeid.

Forsikringsbransjen samarbeider for å hanske med økonomisk kriminalitet

Det foregår et initiativ i forsikringsbransjen som er samarbeid mellom forsikringsselskapene Fremtind, Frende og Tryg om å dele data for å arbeide for å forhindre svindel og hvitvasking. De skal lage en "rigg" som potensielt kan bli en bransjestandard for rapportering for å jobbe for anti-svindel og anti-hvitvasking. En viktig del av dette arbeidet er å samarbeide og dele data som går på anti-svindel og -hvitvasking. Et annet viktig poeng å hensynta er at data forsikringsselskap innehar ikke uten videre kan brukes til andre formål, som eksempelvis bærekraftrelaterte analyser.

De fire store: PwC, Deloitte, EY og KPMG sammen om ESG-rapportering

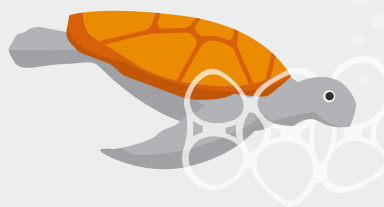
Verdens største revisjonsselskap sammen med International Business Council (IBC) har gått sammen om et felles forslag til ESG-rapportering. Her presenteres de mest relevante kravene til ESG-rapportering basert på eksisterende standarder og rammeverk, inkludert Global Reporting Initiative (GRI) og anbefalingene fra Taskforce on Climate-related Financial Disclosures (TCFD). Formålet er å bidra til sammenlignbarhet og konsistens i ESG-rapporteringen for private selskaper ved å identifisere eksisterende rammeverk og indikatorer for å måle og kommunisere resultater innenfor de fire dimensjonene *People, Planet, Prosperity and Principles of Governance*.³¹ Det kan trekkes paralleller til prosessen finansiell rapportering gikk gjennom for ett århundre siden for å bli transparent, standardisert, obligatorisk og revidert. Denne ansvarliggjøringen er det ESG-rapportering sårt trenger i dag. Til nå har over 60 selskaper (blant annet PayPal, Unilever og Sony) forpliktet seg til å rapportere i henhold til forslaget. Det at fire av verdens største revisjonsselskaper går sammen for å enes om hva som er relevante rammeverk og standarder for bærekraftsrapportering for å sikre en felles forståelse, viser at samarbeid på tvers av ulike aktører i en bransje kan være et viktig bidrag for at man skal nå bærekraftsmålene.

³¹ «Measuring Stakeholder Capitalism: Towards Common Metrics and Consistent Reporting of Sustainable Value Creation», World Economic Forum (WEF) & International Business Council (IBC), 2020.

Omdanne «boss» (søppel) til «business»: Samarbeid med forskningsmiljøer om sirkulære forretningsmodeller for å løse plastproblemet i havet

For å øke sannsynligheten for å lykkes med kommersialisering av de tekniske ideene forskningsmiljøene utvikler, kan finansbransjen bidra med viktig finansiell kompetanse og rådgivning. Forskningsmiljøet på NTNU etterlyser for eksempel samarbeid med næringslivet for å utvikle sirkulære forretningsmodeller for å håndtere avfallsproblemet i havet. NTNU forsker på hvordan iverksette prinsippene for sirkulær økonomi regionalt for å bidra til å løse plastproblemet, blant annet gjennom å studere gode eksempler på bærekraftige forretningsmodeller, som produksjon av sportstøy fra resirkulert plastmateriale. De påpeker at det er viktig å skille reelle bidrag til løsninger fra «grønnvasking», og ønsker i så måte å samarbeide med næringslivet om å utarbeide gode forretningsmodeller for resirkulering av marint søppel.

Klynge for bærekraftig finans

Vi anbefaler at det opprettes en egen klynge for bærekraftig finans i Norge for å bidra til å tette kunnskapsgapet knyttet til bærekraftig finans, oppskalering av bærekraftig innovasjon og skape nye grønne jobber. Klyngen kan fungere som en arena for å utvikle konkrete løsninger for å oppnå bærekraftsmålene. For aktørene i finansbransjen gir det mulighet til å allokere kapital til bærekraftige selskaper som et faglig utvalg har kvalitetssikret og vurdert som levedyktig. I tillegg til å øke kompetansen innenfor bærekraftig teknologi og fremtidens arbeidsplasser. For bærekraftige oppstartsselskaper gir det muligheter for å få tilgang på kapital og finansiell kompetanse.

Kravet til oppstartsselskapene bør være at de har bærekraft som sin kjernevirksomhet, og at de jobber innenfor viktige norske industrier. Andre relevante aktører som kan involveres i en slik møteplass er ulike institusjoner, akademia, myndigheter og andre offentlige institusjoner samt ideelle og faglige organisasjoner. Fokuset ligger på å fremme prosjekter og selskaper som utvikler produkter og tjenester med en bærekraftig forretningsmodell, og da med et særlig fokus på å løse ett eller flere av bærekraftsmålene.

Stockholm Sustainable Finance Centre

I Sverige skal Stockholm Sustainable Finance Centre akselerere kapitalinvesteringene for å oppnå FNs bærekraftsmål og andre klimamål. Det gjøres gjennom å finne innovative løsninger, utvikle verktøy, forskning og kapasitetsbygging. Senteret tilbyr forskning, utdanning og innovasjon innenfor bærekraft, samfunnsøkonomi, finans og ny teknologi.

Senteret er et samarbeid mellom svenske myndigheter, det svenske forskningsinstituttet innenfor miljøvitenskap Stockholm Environment Institute (SEI) og Stockholm School of Economics (SSE). Det bringer myndigheter sammen med et ledende universitet innenfor finansielle markeder og samfunnsøkonomi, og i tillegg et høyt anerkjent forskningsinstitutt som jobber med miljøpåvirkning og bidrar med et bredere perspektiv knyttet til utfordringer innenfor bærekraftig utvikling.

Forskningen fokuserer på hvordan det svenske finansmarkedet kan bidra til en bærekraftig utvikling, for eksempel ved å videreutvikle Sveriges rolle i det grønne obligasjonsmarkedet for sosiale og bærekraftige obligasjoner. Senteret tilbyr programmer innen bærekraftig finans og det grønne obligasjonsmarkedet for blant annet bank og kapitalforvaltning, hvor deltakerne lærer om temaer som bærekraft i investeringsmodeller og utlånsbeslutninger, hvordan finansiell avkastning blir påvirket av bærekraft og om utvikling og bruk av grønne finansielle produkter.

Norge kan hente inspirasjon fra utenlandske initiativ om det blir aktuelt å utvikle en egen klynge for bærekraftig finans. En slik klynge vil kunne fungere som en viktig bidragsyter til å finne løsninger på hvordan finansmarkedet kan bidra til å finansiere og tilrettelegge det grønne skiftet i et norsk perspektiv. Videre kan det tilbys kompetansebygging gjennom utvikling av spissede utdanningsprogram, både som en del av utdanningsløpet og etterutdanningen.

European Innovation Council (EIC)

EUs nye innovasjonsprogram, European Innovation Council (EIC), bygger på formålet om å omstille etablert industri, øke evnen til å kommersialisere forskningsresultater, skape flere arbeidsplasser, samt å ta vare på og tiltrekke talenter. EIC skal bidra til å utvikle de mest talentfulle europeiske innovatørene med skalering og radikale innovasjoner. I første halvdel av 2020 er det ble lyst ut midler til bedrifter som kan bidra til «Green Deal», hvor ti norske bedrifter har fått tilbud om nesten en halv milliard i tilskudd og egenkapital. Fremover er det viktig at Norge fortsetter å støtte opp under denne innovasjonskraften og kapitalinnhenting. EIC har implementert en fond-tankegang og skal saminvestere med private investorer fra hele Europa. Dette er første gang EU-kommisjonen investerer og kan ta opptil 10-25% eierskap.

04 Finansnæringsens virkemidler for bærekraftig utvikling

Et vellykket grønt skifte i samfunnet forutsetter en effektiv allokering av kapital til prosjekter og bransjer som bidrar til en langsiktig bærekraftig utnyttelse av naturens og menneskets økosystemer som økonomien avhenger av.³² Det er derfor viktig å inkludere konsekvenser en økonomisk aktivitet har for miljø og samfunn i risikovurderinger og finansieringsbeslutninger. Samtidig som det imidlertid observeres betydelige sprik i modenhet i konsekvensvurderinger i ulike deler av næringen.

” Bærekraftig utvikling innebærer at økonomisk aktivitet må holdes innenfor naturens tålegrenser. En grunn til at dette hensynet så langt ikke er ivaretatt, er at natur delvis er en fellesressurs, og at bruken av denne ressursen er underpriset eller gratis. Det gjelder også utslipp av klimagasser. Bedrifter og husholdninger stilles dermed ikke overfor de fulle samfunns-økonomiske kostnadene ved sin virksomhet, og utslippene blir for store. Et nærliggende botemiddel er å sette en pris på utslippene, som gjenspeiler kostnadene. På noen områder kan standardkrav og andre former for reguleringer også være fornuftig, eller innsats for å spre informasjon om alternativer til utslippsintensiv praksis.

Innspill til Perspektivmeldingen 2021 fra utvalget Norge 2025

I parallell med tydeligere krav og forventninger til finansnæringsens integrasjon av bærekraft fra både samfunnet generelt, kunder og regulatoriske myndigheter, er det et økende fokus på bransjens virkemidler for å bidra til bærekraftig utvikling. Utviklingen i rammeverk som Global Reporting Initiative (GRI) Standards og bransjeinitiativer som UNEP-FI's Principles for Responsible Banking fremhever behovet og muligheten for å vurdere hvilken faktisk og potensiell påvirkning finansaktørene har på klima, miljø og samfunn.

Finansnæringsen har samlet sett mange virkemidler for å bidra til bærekraftig utvikling. Knyttet til både faktisk allokering av kapital, som kunnskapsformidler i møte med kunder, selskaper og bransjer og oppbygging av meningsfulle datakilder for videre utvikling av bærekraftsarbeidet. Denne delen av rapporten analyserer og beskriver ulike virkemidler innen forsikring, kapitalforvaltning, obligasjonsmarkedet og bank.

³² Principles of Sustainable Finance av W. Schramade & D. Schoenmaker om Three Stages of Sustainable Finance ("Wedding Cake").

Kapitalforvaltning

Hovedanbefaling

- Selskap som driver kapitalforvaltning, investeringsrådgivning og corporate finance bør integrere vurdering av bærekraft og klimarisiko i kjernevirksomheten, inkludert i analyse- og due diligence prosesser, ved pricing av selskaper og ved screening i investeringsprosesser.

Integrere vurdering av bærekraft og klimarisiko i investeringsanalyser og due diligence prosesser

Kapitalforvaltere har generelt sett etablert robuste modeller for å beregne forventet avkastning og tilhørende risiko i investeringsobjekter basert på nøkkeltall som leverte resultater, forretningsmodell, forventet vekst, markedstrender, økonomiske trender og lignende på selskapsnivå for aktive forvaltningsmandater.

Historisk sett er det mange næringer som har levert god avkastning for investorer, der deler av avkastningen kan tilskrives overforbruk av naturressurser, uten at de har blitt belastet med tilhørende kostnader. Dette kan kobles opp mot manglende prinsipper for bærekraftig utnyttelse, hvor økonomisk vekst har vært overordnet for eksempel bruk av naturressurser og langsiktige konsekvenser for klima og miljø.

Oppmerksomheten knyttet til klimaendringer både i samfunnet generelt og finansnæringen, vil høyst sannsynlig medføre at vekst ikke på samme måte kan gå på bekostning av langsiktig bærekraftig utnyttelse av naturressurser. Overforbruk av naturressurser uten tilhørende kostnad har sammen med en fordelaktig økonomisk utvikling over flere tiår ledet til avkastningsnivåer i markedet som det vil kunne være krevende å oppnå ved inkludering av kostnader knyttet til klimarisiko. Kombinasjonen av betydelig likviditetstilførsler etter finanskrisen og tilhørende lavt rentenivå, redusert økonomisk vekst som følge av Covid-19-pandemien og potensielt økt inkludering av kostnader knyttet til naturressursbelastning (som CO₂-kvoter), vil kunne medføre lengre perioder med lavere absolutt-avkastning på kapitalen sammenlignet med historiske nivåer.

Det Internasjonale Energibyrådet (IEA) estimerer at overgangen til lavutslippsøkonomien vil kreve investeringer på 10 000 milliarder

kroner hvert år frem til 2050. For å få til en nødvendig tilhørende reallokering av kapital, må det utvikles et bredt utvalg av investeringsmuligheter med ulike risikoprofiler og investeringshorisonter.

Det internasjonale pengefondet (IMF) påpekte i sin rapport fra november 2020 at rask økning i klimavoteprisen vil ha signifikant påvirkning på norske banker.³³ Dette er et signal på den utfordringen norsk næringsliv står overfor i den nødvendige omstillingen for å nå klimamålene, og en forventning om økte CO₂-priser for kvotepliktig industri vil påvirke lønnsomheten i mange selskaper.

EUs offentliggjøringsforordning, som omtalt i del to av rapporten, krever at bærekraftsrisiko også

Oslo Pensjonsforsikring vurderer klimarisiko for investeringsbeslutninger

Oslo Pensjonsforsikring benytter en metode som går ut på å beregne utslipp av klimagasser fra produksjon og energiforbruk, for deretter å gjennomføre stresstester ved å se på hvor mye de enkelte selskapene vil tape dersom prisen på CO₂-kvoter stiger kraftig eller oljeprisen faller tilsvarende. Sammen med vanlig finansanalyse brukes dette til å vurdere hvilke selskap Oslo Pensjonsforsikring vil investere i og hvilke de ikke ønsker å eie.

Climate Excellence: PwC-verktøy for scenario analyse for klimarisiko

Behovet for konsise data og verktøy som er enkle å bruke i forbindelse med bærekraftsarbeidet sees på som en nødvendighet. Et eksempel er verktøyet Climate Excellence som beregner konsekvensene av spesifikke klimaovergangsrisikoer, som for eksempel prisendring, etterspørsel, teknologiske fremskritt eller regulatoriske inngrep.

Dette gjør det mulig for kapitalforvaltere og kapitaleiere å gjennomføre scenario-analyser for finansielle porteføljer på opptil 40 000 børsnoterte verdipapirer med tanke på klimarisiko. Denne innsikten gir de forskjellige interessentgruppene den relevante informasjonen for å integrere klimarisiko i deres strategiske beslutninger. Verktøyet analyserer muligheter og risikoer som følge av ulike klimascenarier og energisystemmodeller. Det gir kapitalforvaltere og kapitaleiere en mulighet til å gjøre den økonomiske effekten av klimarisiko og muligheter håndgripelig for porteføljene.

Lignende verktøy for å måle klimarisiko er også utviklet av andre store internasjonale rating-selskaper som Sustainalytics og MSCI.

Due diligence (DD)

Due diligence er en selskapsgjennomgang som gjennomføres for å samle og analysere informasjon om et selskap eller konsern. Begrepet brukes ofte i sammenheng med transaksjoner som fusjoner og oppkjøp eller andre strategiske endringsprosesser. I en finansiell selskapsgjennomgang analyseres blant annet finansiell informasjon som selskapets regnskap, og historiske tall sammenlignes gjerne med tilsvarende selskaper.

skal opplyses om og hensyntas ved informasjonsformidling til kunder. Eksempelvis stilles det krav til åpenhet rundt negative konsekvenser ved bærekraftig utvikling i finansielle produkter. Når det gis investeringsråd knyttet til et enkelt-selskap, bør også investor være kjent med klimarisiko ved investeringen. Spørsmål å stille seg kan være: Er selskapet eksponert for flom og ekstremvær? Hvordan påvirkes selskapet av myndighetenes signaler om økte priser på CO₂-kvoter?

I oppkjøps- og fusjonsprosesser, samt andre corporate finance-transaksjoner, gjøres det omfattende due diligence prosesser knyttet til finansiell informasjon, juridiske forhold, IT-systemer, marked og operasjonelle funksjoner. Det observeres nå at norske aktører i økende grad også inkluderer vurdering av ESG-faktorer som en del av due diligence prosessen. I tillegg observeres det at strategier for eierskapsutøvelse i stadig økende grad vektlegger bærekraft som en potensiell driver av fremtidig verdiskaping i investeringsobjekter.

Investeringsbeslutninger basert på negativ og positiv screening

Kapitalforvaltere har i vesentlig økende grad benyttet ESG-faktorer de siste årene, om enn i ulik grad. Fra negativ screening hvor man fjerner de verste selskapene innen ulike segmenter. Til positiv screening hvor man velger selskaper som skiller seg ut ved å enten

på selskapsnivå eller bransjenivå skal ha en positiv bærekraftseffekt. Bruk av ekskluderingslister (negativ screening) gir forvaltere anledning til å begrense investeringsuniverset uten behov for vesentlige endringer i selve porteføljeforvaltningen. Det er samtidig et viktig verktøy for å sikre at man ikke aktivt tilfører de absolutt "verste" selskapene mer kapital før eventuelt minstekrav til bærekraft og sosiale rettigheter etterleves, samt at det sikrer at eventuelle kunder ikke har eksponering mot uønskede sektorer gjennom forvaltningen av sine midler.

Negativ og positiv screening i praksis

Fossilfritt aksjefond

Storebrands Global Solutions er et fossilfritt aksjefond med et uttalt mål om å oppnå meravkastning ved å investere blant annet i fremvoksende markeder. Fondet forholder seg til Storebrands vanlige investeringskriterier, men har i tillegg spesifikke investeringskriterier for å velge bærekraftige selskaper som Storebrand mener er posisjonert for å løse globale utfordringene knyttet til FNs bærekraftsmål.

Investeringsmandat knyttet opp mot bærekraftsmål

Investerings-selskapet Summa Equity bruker tematisk investering som er en form for positiv screening. Det innebærer at de kjøper selskaper basert på definerte bærekraftstemaer hvor Summa Equity tar utgangspunkt i megatrendene ressurseffektivitet, demografiske endringer og teknologiskapende virksomhet (tech-enabled business) som overordnet skal bidra til å løse klimaproblemene.

Norges Bank/SPU's ekskluderingsliste

Svært mange norske kapitalforvaltere ser hen til Etikkrådet i Norges Bank ved negativ screening. Norges Bank har utarbeidet en ekskluderingsliste basert på Finansdepartementets retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra Statens pensjonsfond utland og Etikkrådets vurderinger.

Norges Banks ekskluderingsliste dekker kun selskaper utenfor Norge, og er derfor kun til anvendelse ved investeringer utenfor Norge. Forvaltere av norske fond må i så måte utarbeide egne lister over selskaper som skal ekskluderes fra det relevante investeringsuniverset.

Negativ screening og KLP

Et eksempel på negativ screening er KLP som solgte seg helt ut av kull i 2019 (tilsvarende for 3,2 milliarder kroner) - som et signal på den nødvendige overgangen fra fossile til fornybare energikilder. Det kan også nevnes at i KLP sine retningslinjer som ansvarlig investor ekskluderer andre såkalte "sin stocks" som er selskaper innenfor våpen, kull og olje, og tobakk og alkohol.

Et økende antall investorer gir uttrykk for at de ønsker informasjon om ESG-relaterte risikoer for å støtte langsiktige vurderinger, en trend som også har gjort seg gjeldende internasjonalt over de siste årene. Dette oppgis også som bakgrunnen for at flere investorer både fremmer og lykkes med å passere aksjonærforslag som søker mer og bedre ESG-relatert informasjon. Likevel kan ulike typer investorer, som passive og aktive, langsiktige og kortsiktige, de med og uten ESG-mandater, ha forskjellige prioriteringer. Passive investeringsforvaltere med lang og ubestemt beholdningsperiode, vil gjerne være svært interessert i langsiktige ESG-relaterte risikoer. Mens mer kortsiktige aktive investorer kan være mer opptatt av nedsiderisikoen knyttet til større ESG-relaterte katastrofer i nær fremtid. Kapitalforvaltere som har ESG som prioritet, vil igjen kunne fokusere på helt andre spørsmål når de vurderer en gitt bedrift. Som omtalt i forrige kapittel vil økt tilgang på informasjon om bærekraft, sammenstilt med økonomisk informasjon, kunne bidra til at kapitalforvaltere inkorporerer bærekraftsfaktorer i sine beregningsmodeller for seleksjon av selskaper. Kapitalforvaltere som driver aktiv forvaltning kan ta i bruk samme metodikk for å rette blikket mot mer positiv screening fremfor ekskludering, slik at man i motsetning til å kun skifte vekk fra de dårligste basert på utvalgte screeningskriterier, aktivt velger overeksponering mot selskaper som scorer best.

Innføringen av EU-krav til offentliggjøring og klassifisering av bærekraftige aktiviteter i norsk lov vil det kunne bidra til bedre datatilgang. Hvilket igjen vil kunne gjøre at screeningprosessen blir mer presis knyttet til norske selskaper, samtidig som tilsvarende regelverk i EU-landene vil sikre samme datatilgang fra europeiske selskaper. I intervjuene med bransjeaktører trekkes det frem at standardisering av bærekraftsrapportering i utgangspunktet anses som svært positivt, samtidig som det kommende EU-regelverket også gir betydelige utfordringer knyttet til sin binære natur. Dette både fordi det oppleves noe unyansert i forhold til å muliggjøre mer

finmaskede graderinger av ulike selskaper, men også fordi det anses å mangle vurdering av kontekst. Der enkelte forvaltere opplyser at de i dag klassifiserer samme investeringer ulikt langs en ESG-akse i ulike geografier. Som eksempelvis er basert på at ulike energikilder anses å ha ulikt bidrag til klimautslipp avhengig av hvilken energikilde de erstatter. Det gjør at klassifiseringen av en investering enten blir grønn eller ikke under det nye regelverket, uavhengig av slike vurderinger.

Aktivt eierskap og bruk av stemmerett

I tillegg til mer rendyrkede allokeringsbeslutninger som negativ og positiv screening, er aktivt eierskap et viktig virkemiddel for å påvirke selskaper i en mer bærekraftig retning. I stedet for at en investor selger seg ut av selskap av etiske hensyn, hvor da andre investorer uten et slikt etisk mandat kan kjøpe seg inn i stedet, velger investor å ta en aktiv eierrolle. Dette utøves typisk gjennom dialog med selskapene, ved bruk av stemmeretten på generalforsamlingen, eksempelvis ved å velge inn et styret som hensyntar bærekraft i større grad, eller selv å ta plass i styret for å delta direkte i selskapsstyringen.

Frankrike: Statlig merking dedikert til grønn økonomi

Det franske klima- og miljødepartementet, the Ministry of Ecological and Solidarity Transition, har opprettet Greenfin-merket som er en garanti fra offentlig hold om hva som kan defineres som grønne fond. Merkets kriterier er basert på tre grunnpillarer:

1. Grønn andel og utelukkelse: Greenfin-merket er knyttet til en taksonomi for bærekraftige aktiviteter som fondet må investere en spesifikk prosentandel i. I tillegg må sertifiserte fond ekskludere fossil og kjernekraft fra investeringene.
2. ESG-kriterier: Fondene som drar nytte av merket, må ha satt opp en kontroll-/overvåkingsmekanisme for ESG-kontroverser.
3. Positive virkninger: Fondene må publisere rapportering og indikatorer for å måle miljøfordelene ved den investerte kapitalen.

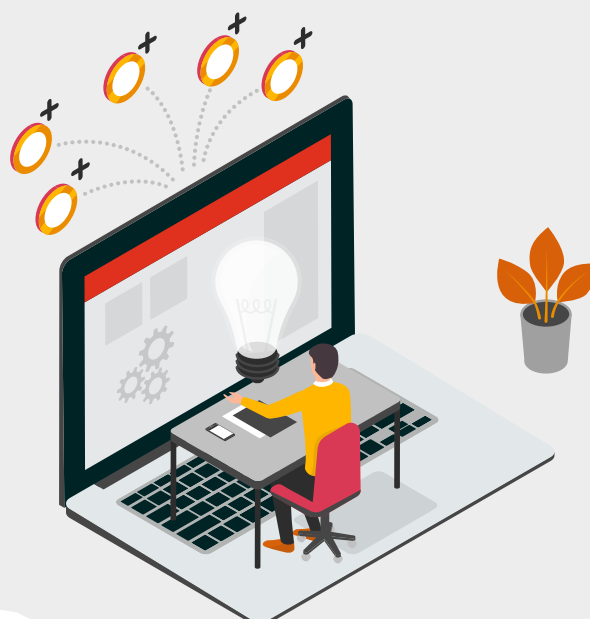
Sammen sikrer de kvalitet og åpenhet rundt fondets forvaltningsprosess og garanterer investorer, kapitalforvaltere, banker og forsikringsselskap at investeringene bidrar til å finansiere den grønne omstillingen på en effektiv måte. For grønne investeringsfond fungerer den som en garanti for fondets kredibilitet og en synliggjøring. Greenfin-merket kan tildeles et bredt spekter av franske, europeiske og tredjepart investeringsfond. Både børsnoterte fond, hedgefond, infrastrukturfond, obligasjonsfond, private gjeldsfond, SCPI, OPCI, er kvalifiserte for den grønne merkingen. Fondets merkingskontroll utføres av uavhengige tredjepartsorganisasjoner, per dags dato er det EY France, Novethic og Afnor.

Crowdfunding: Greenstat investerer for utslippskutt og grønn verdiskaping

Det norske selskapet Greenstat investerer i prosjekter og selskaper som bidrar til utslippskutt og til grønn verdiskaping, med fokusområdene hydrogen, industrivind og solenergi. Der særlig de to førstnevnte er teknologier som skal være viktige teknologier for Norges omstilling til lavutlippssamfunnet. Formålet er å være en pådriver for det grønne skiftet gjennom å bruke tilgjengelig kunnskap og teknologi for oppnå et utslippsfritt samfunn. Samtidig er det ønskelig å bygge større virksomheter som kan ha en vesentlig betydning for etableringen av nye næringer og dermed skape grønne nye løsninger og jobber i Norge.

Samarbeid står sentralt hos Greenstat og gjøres gjennom å delta i nettverk og klynger relevant for deres satsningsområder. Noen av nettverkene selskapet er en del av er klyngen NCE Maritime Cleantech som er pådriver for ren skipsfart, og Bergens Næringsråd. Et annet samarbeid er med The Ocean Opportunity Lab (TOOL) som er et flytende laboratorium for testing av klimavennlige løsninger for havet.

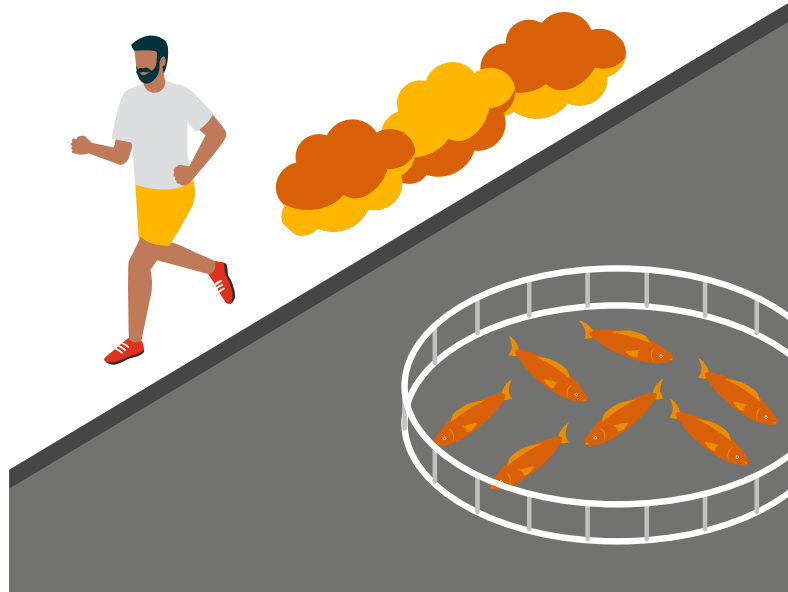

Obligasjonsmarkedet

Hovedanbefaling

- Aktører som utsteder og tilrettelegger obligasjoner bør ta i bruk internasjonale standarder for bærekraftige obligasjoner for å bidra til en robust og transparent utvikling og utvidelse av obligasjonsmarkedet. Dette inkluderer å rette fokus mot nye typer bærekraftsrelaterte investeringer som naturmangfold, hav og marine ressurser, samt sosiale obligasjoner som inkluderer økt arbeidsdeltagelse, helse og utdanning.

Fra grønne til bærekraftige obligasjoner

En av de viktigste finansieringskildene til norske selskaper og finansinstitusjoner er utstedelse av obligasjoner. Målet om karbonnøytralitet innen 2050 og pågående ESG-trender i både samfunnet og finansmarkedet vil som vi diskuterer i denne rapporten måtte lede til en naturlig integrering av ESG-faktorer i vurderinger av finansielle instrumenter. Slik at også obligasjoner som vi i dag kaller grønne eller bærekraftige i fremtiden vil være konvensjonelle obligasjoner. Før den tid vil en utvidelse av obligasjonsuniverset være av vesentlig betydning, med hensyn til investeringsformål og -behov. Det for at en større del av næringskjeden skal integreres og dekkes av denne typen finansiering.

Erkjennelsen av at miljømessige resultater har finansiell betydning både for selskaper og land reflekteres i veksten i det grønne obligasjonsmarkedet de siste årene. Grønne obligasjoner gir investorer mulighet til å investere i prosjekter som gir en miljøgevinst innenfor definerte rammer, i tillegg til økonomisk

Hva er grønne obligasjoner?

Grønne obligasjoner er gjeldsinstrumenter som benyttes til å finansiere grønne prosjekter som gir miljømessige gevinster. En grønn obligasjon skiller seg fra en konvensjonell obligasjon gjennom forpliktelsen om å bruke midlene til å finansiere grønne prosjekter, eiendeler eller forretningsaktiviteter. Grønne obligasjoner kan utstedes av både offentlige og private aktører for å hente kapital til nye prosjekter eller refinansieringen av tidligere prosjekter for å frigjøre kapital og lede til økt utlåning. Det er utarbeidet retningslinjer for grønne obligasjoner av EU i forbindelse med det kommende regelverket. Der det tidligere har vært bransjeorganisasjoner som International Capital Markets Association (ICMA) med sine Green Bond Principles som har vært toneangivende.

Grønne obligasjoner på Oslo Børs

Oslo Børs tilbyr en egen liste for grønne obligasjoner og teller i dag 62 grønne obligasjoner (2020-tall). Utstederne er i hovedsak energiselskap, sparebanker og kommuner, men også innenfor eiendom og konsumsektoren som sjømat og matforsyning. Oslo Børs krever en uavhengig vurdering av prosjektet som skal finansieres gjennom det grønne obligasjonslånet. I Norge er Cicero ledende tilbyder av slike tjenester, sammen med DNV GL og Multiconsult. Internasjonalt finner vi aktører som Sustainalytics (Amsterdam) og Vigeo Eiris (Paris).

Det er utviklet ulike prinsipper og retningslinjer for å vurdere hva som er grønt: Oslo Børs' egne retningslinjer for grønne obligasjoner og Green Bond Principles (GBP) utviklet av ICMA. ICMA har i tillegg utviklet Social Bond Principles (SBP) for prosjekter sosiale forhold og Sustainability Bond Guidelines (SBG) som kombinerer grønne og sosiale prosjekter og i større grad fokuserer på FN's bærekraftsmål.

avkastning i tråd med hva markedet krever for den aktuelle utstederen. Siden den spede begynnelsen på starten av det forrige tiåret, har veksten internasjonalt vært formidabel fra 2013, via en årlig utstedelse på over 500 milliarder ved forrige rapport i 2016 til rundt 3 000 milliarder kroner i 2020.³⁴ Dette understreker at etterspørselen etter slike produkter er betydelig, og med det har også et stadig økende antall tilretteleggere og utstedere begynt å fokusere på grønne obligasjoner. Mange selskaper har også erfart at grønne investeringer gir tilgang til både attraktiv grønn finansiering og tilhørende positiv oppmerksomhet og omdømme.

I 2020 har det også vært en svært betydelig vekst i sosiale obligasjoner. Tall fra Bloomberg viser at utstedelsen av sosiale obligasjoner har økt med rundt 400 prosent globalt fra første halvdel av 2019 til første halvdel av 2020. En trend som forsterket seg ytterligere i annet halvår, og det er estimert en samlet utstedelse i 2020 på nesten 1 200 milliarder kroner. Med en slik trend ligger sosiale obligasjoner an til å bli det raskest voksende segmentet innenfor

det bærekraftige gjeldsmarkedet. Det er ingen tvil om at koronapandemien med tilhørende støttetiltak har ledet til en betydelig, offentlig opplåning for å finansiere dette.

I juni 2020 oppdaterte ICMA standardene for sosiale obligasjoner, Social Bond Principles (SBP). Oppdateringen innebærer en utvidet liste på hva som inngår som sosiale prosjekter og målgrupper. Det blir viktig med standardiserte og klare prinsipper for offentliggjøring og rapportering når flere vil inn i det sosiale obligasjonsmarkedet. Det for å unngå "social washing" ('social washing' på engelsk), tilsvarende grønnvasking for grønne obligasjoner. Sosiale obligasjoner består av en mer diversifisert gruppe av utstedere, og illustrerer derfor overfor en bredere gruppe av utstedere nye måter å hente penger på. I motsetning til grønne obligasjoner, som i større grad har vært dominert av finansinstitusjoner og energiselskaper. En slik utvikling med den veksten sosiale obligasjoner har hatt sammen med mer standardisering tyder på at det sosiale obligasjonsmarkedet kan vokse seg større inn i fremtiden.

Hva er sosiale obligasjoner?

Sosiale obligasjoner er obligasjoner der midlene brukes til å finansiere nye og eksisterende prosjekter med et sosialt formål. Det er gjerne rettet mot en demografisk målgruppe som mennesker som av ulike årsaker har færre muligheter enn andre, arbeidsledige, eller barn og eldre. Hensikten med sosiale obligasjoner er å muliggjøre og utvikle nøkkelrollen som markeder for gjeldspapirer kan spille gjennom å finansiere prosjekter rettet mot globale sosiale utfordringer. Eksempler på prosjekter er grunnleggende infrastruktur til alle (som rent drikkevann, sanitære forhold, transport og energi), tilgang til essensielle tjenester (som helsetjenester, utdanning og vaksiner og finansielle tjenester), samt matsikkerhet, rimelig boligfinansiering og inkluderende arbeidsliv.

Grønne boliglånsobligasjoner

Grønne boliglån har vært en viktig bidragsyter til veksten i det norske, grønne obligasjonsmarkedet. På Oslo Børs er boligobligasjoner den største lånesektoren, da dette er kostnadseffektiv finansiering for bankene. I Norge har vi strenge bygningsstandarder, TEK, i forhold til mange andre land, noe som gjenspeiler både krevende klima og et økonomisk grunnlag for å reise bygg med høy minstestandard. Det medfører at en større andel av nyere boliger tilfredsstiller kravene i internasjonale finansmarkeder til å bli klassifisert som energieffektive bygg og dermed tillatt inkludert i grønne obligasjoner. Enkelte har påpekt at grønne boliglånsobligasjoner dermed i seg selv ikke medfører noen betydelig lokal miljøgevinst i form av nye utslippskutt. Som omtalt i denne rapporten

³⁴ HSBC, Bank of America Merrill Lynch og Luxembourg Green Exchange.

anses det å være positivt for finansbransjen og dets kunder at det etableres anerkjente internasjonale klassifiseringsstandarder for bærekraftige produkter. I så måte vil det synes naturlig at norske finansinstitusjoner forholder seg til disse selv om det i praksis vil være lovpålagt å bygge minst i tråd med disse standardene. Det finnes dog eksempler i Norge på banker som legger seg på en noe strengere linje. Det for å sikre at det er den grønneste andelen av selv nye boliger som får tilgang til grønne lånerenter og tilsvarende benyttes til grønne obligasjoner. Bankene har en viktig rolle når det kommer til å være en tillitsbygger og har alt å vinne på å være transparente rundt utviklingen av grønne produkter. Videreutvikling av prinsippene rundt grønne boligobligasjoner kan gjøres gjennom å utvide porteføljen til å i større grad omfatte for eksempel renovering av eldre bygg med formål om energieffektivisering. Samlet miljøregnskap kan være positivt for oppussing sammenlignet med å rive og bygge nytt.

Bærekraftskoblede obligasjoner

Et annet alternativ for finansiering av utlån med energieffektiviseringsformål er Sustainability-Linked Bonds (SLB) eller bærekraftskoblede obligasjoner. Bærekraftskoblede obligasjoner er koblet opp mot nøkkelindikatorer («Key performance indicators») som måles opp mot ytelsesmål for bærekraft («Sustainability Performance Targets»). Bærekraftskoblede obligasjoner har ikke vokst like mye som bærekraftskoblede lån har gjort de siste årene. Det kan synes å indikere at lån er mer velfungerende for slik finansiering enn obligasjonsmarkedet. ICMA publiserte imidlertid Sustainability-linked bond principles i juni 2020, hvilket kan bidra til å gi mer troverdighet i markedet til denne typen obligasjoner. Hensikten med bærekraftskoblede obligasjoner er å videreutvikle nøkkelrollen som markeder for gjeldspapirer kan spille i å finansiere og fremme bedrifter som bidrar til bærekraftig utvikling. Bærekraftskoblede obligasjoner kan bidra til å redusere risikoen for økt omfang

Frankrike: Impact debt fund - Eiffel Impact Debt

Det franske kapitalforvaltningsselskapet Eiffel Investment Group har opprettet et fond som eksplisitt knytter finansieringskostnader til oppnåelse av positiv bærekraftspåvirkning.

Fondet har som mål å gi finansiering med en løpetid på omtrent seks til åtte år, hovedsakelig til små og mellomstore, ikke-børsnoterte selskaper, i form av "bærekraftskoblede" lån og obligasjoner (sustainability-linked loans and bonds). Eiffel har som mål å sikre den positive effekten av investeringene sine ved å integrere det de kaller en 'impact covenant' i den juridiske rammen av sine avtaler. Disse avtalene er forhåndsavtalt med hver låntaker, og inkluderer nøkkelindikatorer (KPIer) som låntakeren vil bli vurdert mot hvert år i løpet av finansieringen. Satsen for hvorvidt renten øker eller synker for hvert år er basert på oppnåelse eller ikke av investeringsmandatet. Det vil variere for hver avtale, avhengig av faktorer som låntakerens størrelse og forretningsaktivitet, forventet avkastning og størrelse av den potensielle positive effekten. Imidlertid vil det typisk være omtrent 10 prosent av totalavkastningen, ifølge Marie Bursaux, en forvalter av fondet. Modellen låner karakteristikkene til de bærekraftskoblede lån- og obligasjonsmarkedene, i det som er førstegang for et privat gjeldsfond, sier Bursaux.

Eiffels fond samlet inn € 250 millioner ved første "closing" i desember (2019), fra en gruppe bestående hovedsakelig av franske forsikringsselskaper, inkludert AG2R La Mondiale, Aviva France, L'Auxiliaire, Groupama, Harmonie Mutuelle, MACIF, MAIF, Natixis Assurances, Securex og Suravenir.

av “stranded assets”, gjennom å insentivere obligasjonsutstedere til å gjøre brune eiendeler grønnere fremfor å helt avvikle det brune og bygge opp det grønne fra bunn.

Et tenkt eksempel for bærekraftskoblede boligobligasjoner består av prosjekt øremerket eldre boliger hvor målet er energieffektivisering. KPlene vil være andelen boliger som har fått en bedret og/eller gitt energimerking og kan vise til reduserte utslipp gjennom eksempelvis tiltak som har gitt redusert strømforbruk. Da det i dag allerede finnes en del eldre boliger på markedet som ofte er mindre energieffektive, kan det som nevnt i mange tilfeller gi en større miljøgevinst ved å renovere og oppgradere med tiltak som gir mer energieffektive boliger fremfor å rive ned og bygge opp nytt.

Grønne obligasjoner for naturmangfold

Grønne obligasjoner er obligasjoner hvor pengene som hentes inn gjerne er øremerket til fornybare eller klimavennlige formål. Vi ser at de grønne obligasjonene som er blitt utstedt stort sett går til fornybar energi og transport. Naturmangfold med fokus på beskyttelse og gjenopprettelse av biologisk mangfold og økosystemer er en vesentlig forutsetning for en bærekraftig utvikling for livet på jorden, men som har kommet litt i skyggen av klimaendringene.

Blå obligasjoner

Blå obligasjoner er grønne innlån som finansierer overgangen til en bærekraftig havøkonomi. Norge som havnasjon har en interesse av å sikre et sunt hav, og vil over tid måtte rette kapital mot tiltak som sikrer bærekraftig bruk av marine ressurser. Det handler om hvordan vi utnytter havet og marine ressurser som ligger på havbunnen med olje og gass, fornybar energi som havvind på sjøoverflaten, fiske av sjømat langs kysten og ute i havet og bruk av fjordene til oppdrettsfisk.

Hvordan kan obligasjoner katalysere investeringer i biologisk mangfold?

Til tross for sin betydning for livet på jorden, tiltrekker sektorer innenfor biologisk mangfold og bærekraftig arealbruk bare rundt 3 prosent av 3 000 milliarder kroner allokert gjennom grønne obligasjoner utstedt i fjor viser en studie.³⁵ De dominerende sektorene er energi (inkludert bygg) og transport, som har stått for nesten 80 prosent av volumet for grønne obligasjoner de siste tre årene. Samlet sett er det grønne obligasjonsmarkedet vokst betydelig. Samtidig har biologisk mangfold og bærekraftig arealbruk vært mindre tiltalende for investorer, begrunnet med at dette er et underutviklet marked. Det sees på som nødvendig med oppskalering av prosjekter og utvikling av forretningsmodeller som tar hensyn til bevaring av biologisk mangfold og økosystemer. Både myndigheter, kommuner og private aktører kan utstede obligasjoner som fokuserer på biologisk mangfold, særlig i områder med natur og økosystemer av høy verdi. EU har fokus på biologisk mangfold gjennom standarden for grønne obligasjoner, sammen med at bevaring av naturmangfold er ett av målene i EUs taksonomi. Dermed ventes det at biologisk mangfold er noe som vil få enda større fokus i årene fremover.

Vi omtalte i forrige rapport at Seychellene hadde signalisert en ambisjon om å utstede en blå obligasjon hvor midlene skal gå til finansiering av bærekraftig fiskeindustri. Deres påfølgende utstedelse i 2018 har blitt stående litt alene i dette segmentet. Gitt havets svært betydningsfulle rolle for miljøet på jorden, og økt bevissthet rundt forsøpling av havet de seneste årene, tok UN Global Compact initiativ sammen med sentrale finansforetak, inkludert DNB og GIEK fra Norge, for å lage et klarere rammeverk for blå obligasjoner.³⁶

Marin forsøpling prioriteres i EUs nye handlingsplan for sirkulær økonomi som inngår i deres Green Deal. Norge har forpliktet seg gjennom å bli bedre langs hele verdikjeden, fra produksjon via bruk til resirkulering og ny bruk, som er i tråd med prinsippene for en sirkulær økonomi. Finansnæringsen og norske investorer kan samarbeide med forskningsmiljøer innenfor marine fagfelt for å utvide kunnskapen rundt utfordringene og løsningene som er der ute.

³⁵ “How can Green Bonds catalyse investments in biodiversity and sustainable land-use projects?”, Luxembourg Green Exchange & Global Landscape Forum, 2020.

³⁶ “Blue Bonds – Reference Paper for Investments Accelerating Sustainable Ocean Business”, UN Global Compact, 2020

Bank

Hovedanbefalinger

- Banker må integrere klimarisiko og andre aktuelle ESG-faktorer i sine risikostyringsmodeller for å sikre en langsiktig, bærekraftig forretningsmodell.
- Banker må fortsette å utvide produktspekteret sitt for å treffe kundenes ønsker og behov for å bli mer bærekraftig, og kan basert på langsiktige risikovurderinger utvikle produkter og tjenester som insentiverer til bærekraft.
- Banker kan ved bruk av transaksjonsdata gi opplysninger og råd til kunder om hvordan leve mer bærekraftig, eller for å tilby produkter som passer til deres forbruksmønster med hensyn til bærekraft.

Bankene gir lån, tilbyr sparing og sørger for effektiv kapitalallokering og betalingsformidling til og mellom privatpersoner, næringsliv og myndigheter. Bankene er i så måte en viktig forutsetning for andres verdiskapning og et bindeledd mellom mange ulike finansielle aktører i samfunnet.

Bærekraftig lånefinansiering

Vi opplever at bankene i økende grad har et aktivt forhold til bærekraftsrelatert långivning, og mange banker nå går gjennom utlånsporteføljene for å sikre ønsket tilpasning til EU-taksonomien. Enkelte banker har også etablert ulike bærekrafts-KPIer for utlån til bedrifter. Det innebærer at dersom låntakere overholder fastsatte klimamål kan de oppnå gunstigere betingelser gjennom lånets løpetid. Det er vår forståelse gjennom dialog med ulike aktører at det fortsatt gjenstår arbeid med å sikre gode bærekraftsdata som kan danne grunnlag for en risikobasert prisdifferanse mellom grønne og andre utlån. Per i dag tilbys en mer skjønnsmessig rabatt typisk i størrelsesorden 0,1 prosent.

For å sikre en reduksjon i uønsket klimapåvirkning, bør bærekraftig lånefinansiering

ikke bare rettes inn mot det som allerede er grønt, men også fokusere på de aktivitetene som har potensiale for omstilling. EU-taksonomien kan i så måte være en rettesnor for å vurdere om en ny teknologi eller innovative løsninger er bærekraftig. Dersom løsningen legger til rette for at en eksisterende aktivitet kan effektiviseres slik at den tilfredsstillende de tekniske kravene for bærekraftig økonomisk aktivitet i taksonomien, bør løsningen vurderes for inkludering i grønne finansielle løsninger. Finansiering av denne typen løsninger vil også tilfredsstillende kravene i EUs Green Bond Standard.

Grønne bankprodukter

Norske banker har betydelig eksponering mot utlån til privat- og næringseiendom. Innenfor privatmarkedet har grønne bolig- og billån vokst i omfang de siste årene, og blitt brukt til å insentivere forbrukere gjennom lavere lånerenter ved kjøp av energieffektive boliger eller null-utslippsbiler. Enkelte sparebanker har også lansert grønne innskuddskontoer med høyere rente enn ordinære sparekontoer fra samme tilbyder.³⁷ Bankene dette gjelder

Nordea stresstester porteføljen mot nullutslipp og eksponering mot klimarisiko

Nordea estimerer 32 000 norske boliger i høyrisikosone for klimarelaterte skader. Klimaendringer kan gjøre boliger mer utsatt for naturkatastrofer som flom, kvikkleireskred, og stormflo, og konsekvensen kan være at verdien på boliger i utsatte områder reduseres. Det kan medføre at det i utsatte områder kan bli vanskeligere å finansiere og forsikre boliger. Det viser en analyse Nordea har utarbeidet med informasjon fra Eiendomsverdi, Norges Vassdrags- og energidirektorat og Kartverket. Nordea har foretatt analysen for å vurdere låneporteføljen for klimaendringer. Endringer i boligverdien som følge av klimaendringer, vil kunne påvirke bankene, ifølge sjefanalytiker Thina Saltvedt i Sustainable Finance i Nordea. I ytterste konsekvens vil klimaendringene kunne rukke ved stabiliteten i det norske finanssystemet. Det er en del av prosessen for å kartlegge hvordan de leverer på bærekraft, som følges opp med målsettinger og dermed justerer utlåns- og investeringsporteføljen.

forplikter seg til å kun bruke innskuddene til finansiering av grønne lån. Lavere rente på utlån og høyere rente på innskudd vil alt annet likt gi lavere inntjening for bankene. Over tid bør derfor en slik innretning gjenspeiles i lavere risiko knyttet til grønne produkter, eller alternativt en prisøkning på ikke-grønne produkter. Det for at samlet inntjening over tid på en god måte reflekterer bankenes risiko-eksponering, og igjen bidrar til å sikre en robust og bærekraftig banksektor.

For bedriftsmarkedet har markedet generelt kommet kortere, selv om noen banker har begynt å tilby grønne lån til bedrifter som forplikter seg til utslippskutt eller ønsker å investere i bærekraftige initiativer. Eksempelvis for å finansiere overgangen til bedre kildesortering. Det finnes også eksempler på grønne lån for finansiering av næringseiendom, ved for eksempel gunstigere prising gitt at bygget tilfredsstillende visse krav og standarder. Mye av denne finansieringen går til nye bygninger, som vi mener er positivt isolert sett. Samtidig gitt myndighetens krav til nye bygninger, sammenholdt med andelen nybygg av totale bygg, tror vi det over tid vil være effektivt for den grønne omstillingen om bankene gir mer oppmerksomhet til restaurering av eldre bygg med grønt potensial.

Mange banker oppgir å jobbe mye med strategien på bærekraftsområdet, og det neste naturlige steget er da gjerne å etablere og lansere et bredere spekter av bærekraftige finansprodukter. På utlånsiden oppgir flere at det er naturlig å knytte rammeverkene som utvikles opp til EU-taksonomiens kriterier for aktiviteter som bidrar til omstilling. Herunder oppgradering av boliger og bygg, investeringer i bransjespesifikke energi- eller ressurs sparende tiltak og lavutslippsløsninger i ulike bransjer. Selv om denne som tidligere nevnt har sine begrensninger ved sin binære form. Når taksonomien likevel legges til grunn, skyldes det en kombinasjon av at den

³⁷ Øvrige vilkår knyttet til kontoene varierer

skaper grunnlag for regulatorisk rapportering, samt at den antas å stå sentralt for mange investorer, og at etterlevelse av og rapportering etter taksonomien i så måte vil være av vesentlig betydning for de finansforetakene som benytter obligasjonsmarkedene for en betydelig andel av sin finansiering.

Insentivering gjennom bærekraftskoblede lån med målbare kriterier som monitoreres

Bærekraftskoblede lån ("Sustainability linked loans") går ut på å koble låntakers overordnede bærekraftstrategi til fastsatte målsettinger for bærekraft. Låntakeren skal evalueres etter. Bærekraftsmålene er ikke satt av selskapet selv, men av bankene og investorene, og ved oppnåelse av målene vil typisk renten på lånet reduseres, enten en gang eller som en trappefunksjon over tid.

Vi er gjort kjent med at enkelte banker kan tilby lån hvor rentesatsen blir redusert etter størrelsen på karbonutslippskuttet. Et tenkt eksempel kan i så måte være et selskap (låntaker) som har planlagt investeringer for å redusere karbonutslipp med 40 prosent. I låneavtalen berammes at dersom selskapet klarer å redusere karbonutslipp med 60 prosent, vil renten selskapet betaler reduseres med 0,25 prosent. Tilsvarende vil renten økes dersom selskapet ikke når forventede reduksjonsmål. Slike avtaler vil være en mulighet for bankene til å insentivere til mer bærekraftig utvikling hos sine kunder. Dette forventes å både kunne redusere bankens kredittrisiko over tid og bidra til å forbedre klimagassutslippene knyttet til bankens utlånsportefølje.

Slike relative utslippskutt mål åpner opp for at et bredere spekter av selskap kan låne penger for bærekraftsformål. Det gir mulighet for å inkludere selskap som gjerne ikke kommer fra de typiske "grønne" industriene, men som er i en overgangsprosess. Eksempelvis shippingselskap som har som mål å redusere

egne karbonutslipp. Dette vil kunne være sentralt for flere sentrale næringer i Norge.

Bærekraftskoblede lån synes å ha fungert bedre enn såkalte bærekraftskoblede obligasjoner, ved at selskapene (låntakerne) diskuterer sammen med banken (utstederen) i lånemarkedet, og blir enige om vilkårene for et bærekraftkoblet lån. Tilsvarende obligasjonslån vil fremstå som enkeltstående, strukturerte utstedelser hvor opplevde likviditet i utstedelsene gjerne anses å være begrenset.

Fra bankrådgivning til bærekraftsrådgivning

Banker sitter allerede i dag på mye kunnskap om hvordan folk lever livene sine gjennom store mengder transaksjonsdata

?

Bærekraftskoblede lån ("Sustainability linked loans")

Bærekraftskoblede lån er alle typer låneinstrumenter og/eller betingede fasiliteter (for eksempel obligasjonslinjer, garantilinjler eller kredittbrev) som stimulerer låntakerens oppnåelse av ambisiøse, forhåndsbestemte mål for bærekraftsytelse. Låntakerens bærekraftsytelse måles ved bruk av bærekraftsmål (SPTs), som inkluderer viktige ytelsesindikatorer, eksterne rangeringer og/eller tilsvarende beregninger og som måler forbedringer i låntakerens bærekraftsprofil.

på forbruksmønsteret til egne kunder. Basert på disse dataene kan bankene tilby skreddersydde råd til hvordan kundene kan leve mer bærekraftig. Et eksempel på dette er å gi en totalvurdering av kundens forbruk og karbonfotavtrykk i nettbanken, som blant annet utprøves i et samarbeid mellom SpareBank 1 SMN og miljøstartupen Ducky.³⁸ Data fra kundens banktransaksjoner og forbruk brukes for å estimere klimaavtrykket og dermed insentivere mer klimavennlig atferd. Det kan også benyttes ved for eksempel beregning av strømforbruk ved å se på strømregningene og basert på dette komme med konkrete energieffektiviseringsråd.

Bankene vil kunne bruke slike tjenester som en tillitsbygger ut mot kundene, og gjennom det forsterke kundelimitet. Dette kan oppleves ha særlig appell overfor den yngre generasjonen, hvor det å ta bærekraftige valg som bidrar til å ta vare på kloden tillegges betydelig vekt. For å få til det må bankene evne å omstille seg gjennom å benytte data på en annen måte enn i dag, og gjennom det legge grunnlaget for å tilby tjenester som strekker seg utover den tradisjonelle bankrådgivningen. Da vil tilleggstjenester som diskutert ovenfor med bærekraftsrådgivning skreddersydd til hver enkelt kunde basert på transaksjons- og forbrukerdata kunne være en del av produktspekteret.

Citi: Nyopprettet avdeling som rådgir investorer og selskaper om bærekraftig omstilling

Citibank opprettet i 2020 en avdeling i banken som skal rådgir investorer og selskaper på bærekraftig omstilling (Sustainability & Corporate Transition group). Banken ser et markedspotensial i det grønne skiftet ved å bidra til innsikt, rådgivning, innovativ finansiering og helhetlige løsninger for å støtte kundenes strategier for mer bærekraftig og motstandsdyktige forretningsmodeller. Den nyopprettede avdelingen retter seg mot selskaper som har blitt mer fokusert på ESG ettersom aktivister og investorer har satt press på dem.

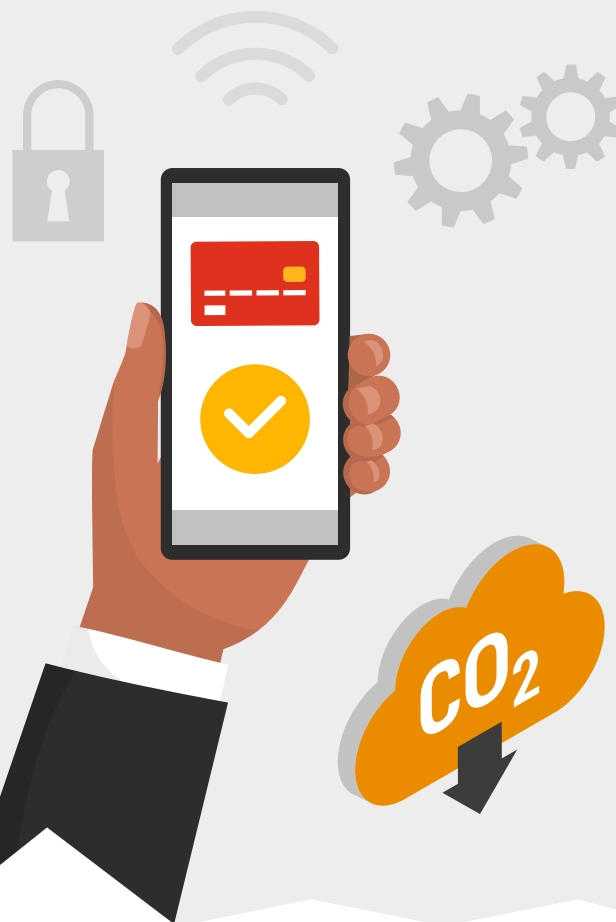
Fjordkraft: Energirådgivere måles på bidrag til utslippsreduksjon

Energiselskapet Fjordkraft vil i 2021 måle sine energirådgivere basert på deres bidrag til utslippsreduksjon hos sine kunder. Bedrifter som driver rådgivning innenfor både bank, forsikring og kapitalforvaltning kan ta i bruk tilsvarende modell. Det kan fungere som et kraftig virkemiddel i bidraget til bærekraftig utvikling. Det at bedriftene måler egne rådgivere på utslippsreducerende valg kunden tar, vil fungere som et sterkt insentiv for rådgivere til å påvirke til grønn atferd blant egne kunder.

Doconomy i Sverige - impact-fintech for å håndtere klimaendringene

Doconomy utvikler finansielle tjenester som skal hjelpe kundene til å gjøre valg for en bærekraftig utvikling. De utvikler finansielle tjenester for å øke kunnskapen og drive positiv endring. Gjennom et samarbeid med MasterCard tilbyr de kredittkort som informerer brukeren om karbonfotavtrykket av forbruket som belastes kortet. Det kan også settes en karbon-grense med utgangspunkt i Paris-avtalens mål om å halvere karbonfotavtrykket før 2030. Innsikten om brukerens klimaavtrykk kan bidra til at kunden reduserer eget karbonfotavtrykk og velger produkter som har minst mulig miljøpåvirkning.

³⁸ <https://shifter.no/nyheter/miljostartupens-nye-storprosjekt-bruker-bankkontoen-til-a-beregne-klimautslippene-til-den-enkelte/192483>

Forsikring

Hovedanbefalinger

- Forsikringsbransjen bør etablere en plattform for deling av anonymisert geografisk skadedata, som bygger videre på arbeidet som er gjort, for å muliggjøre ytterligere måling og håndtering av klimarisiko for egen del, øvrige bransjer i finansnæringen og andre aktuelle samfunnsaktører.
- Forsikringsbransjen bør utvikle produkter som insentiverer mer bærekraftige valg blant kunder og leverandører.
- Forsikringsbransjen bør etablere innkjøpsrutiner som hensyntar langsiktig bærekraftig utvikling, inkludert gjenbruk, resirkulering, lokale løsninger, etc.

Bruk og deling av skadedata for å måle og håndtere klimarisiko

En viktig rolle i forsikringsbransjens arbeid i skadeforebygging er krav til teknisk standard på det som skal forsikres. I Norge er en konsekvens av klimaendringene mer ekstremvær som gjør at forsikringsselskaper, utbyggere og myndigheter bør planlegge og bygge slik at bygninger og annen infrastruktur bedre tåler hyppigere og mer omfattende

ekstremvær. Vi ser at forsikringsselskap gradvis integrerer klimarisiko i risikovurderinger. Dette er en trend som har vedvart over tid internasjonalt, hvor blant annet Bank of England har vært en pådriver.

Forsikringsbransjen har samlet kontakt med praktisk talt samtlige husstander og bedrifter i landet, som gir et godt utgangspunkt for skadeforebygging og opplysningsvirksomhet. Forsikringsbransjen besitter også betydelig kunnskap om skader og ulykker, og har gjennom skadedata opparbeidet seg god

Kunnskapsbanken: Nasjonal plattform for deling av skadedata

Detaljerte forsikringsdata om overvann og vannskader er for første gang i november 2020 blitt tilgjengelig for norske kommuner og Norges Vassdrag- og Energidirektorat (NVE), gjennom den nasjonale plattformen Kunnskapsbanken. Andre aktører vil kunne få tilgang til informasjon på mer aggregert nivå. Formålet er å redusere samfunnets sårbarhet og eksponering for klimarelaterte skader, forebygge og initiere klimatilpasningstiltak. Plattformen muliggjør at man kan forutse og forebygge materielle skader på grunn av uværsskader gjennom deling av forsikringsdata og bruk av kunstig intelligens. Det lar seg gjøre ved å se forsikringsdataene i sammenheng med meteorologi, geografi, demografi og bygningsdata. Det gir muligheter for kommuner å kartlegge sårbare områder og foreta nødvendige og riktige investeringer. Finans Norge i samarbeid med SINTEF fant ut i en undersøkelse at forsikringsselskapene var villige til å dele skadedata med kommunene, forutsatt at dataene blir beskyttet fra konkurrentene og ikke kan spores tilbake til kundene. Arbeidet med Kunnskapsbanken har fått oppmerksomhet langt utenfor Norges grenser. Dette er et område hvor EU nå også ser til Norge i forhold til å kunne etablere løsninger hvor man gjør nytte av forsikringsbransjens data og kunnskap, også i en europeisk målestokk.

innsikt i klimaendringenes konsekvenser. Det gir muligheter for å forsterke det forebyggende arbeidet ved å bruke dataene til å forhindre og redusere skader på grunn av klimarelaterte skader, som eksempelvis vannskader på grunn av flom. Konsekvensene knyttet til slike skader grunnet klimaendringer har samfunnsøkonomiske konsekvenser langt ut over forsikringsutbetalingene.

Fremover kan det bli enda viktigere å samarbeide om deling av data og kunnskap for å forhindre og forebygge at skader som konsekvens av at klimaendringer realiseres. Et viktig bidrag kan være gjennom et forsterket nasjonalt samarbeid hvor forsikringsselskaper er forpliktet til å rapportere anonymisert skadedata ut over dagens etablerte samarbeidet rundt Kunnskapsbanken. De innsamlede dataene kan benyttes ved å se det opp mot fysisk risiko og hva som gjøres, og dermed vil fungere som gjeldsregisteret. Målet kan da gjerne være at data ikke bare skal deles på tvers av forsikringsselskap, men også at myndigheter og andre aktører i finansbransjen kan ha tilgang til dataene, med den hensikt å ytterligere optimalisere den samfunnsøkonomiske nytten innsikten fra disse dataene kan gi gjennom ulike skadereuserende tiltak. Det vil også bidra til et mer helhetlig og presist risikobilde for forsikring, bank, eiendomsforvalterne og kommuner, noe som igjen for næringen som helhet kan lede til riktigere prising av risiko og bidra positivt til kapitalallokering og finansiell stabilitet over tid. For kommuner og lokalmiljøer kan en tenke seg at dette vil kunne bidra til å redusere sannsynligheten for at det bygges eiendom på områder som er utsatt for klimarisiko som mer ekstremvær, flom og jordskred.

Insentivordninger i forsikringsprodukter for å påvirke atferd og holdninger

En del av forsikringsnæringsens arbeid med skadeforebygging innebærer å forsøke å påvirke holdninger og adferd. Det å ta i bruk atferdspsykologi og teknologi for å påvirke folks adferd er allerede gjort av norske forsikringsselskaper i dag.

Descartes: Insurtech - der kunstig intelligens og forsikring møtes

Det franske forsikringsselskapet Descartes spesialiserte seg på klimarisikomodelleringer ved å kombinere forsikring med stordataanalyse. Selskapet tilbyr en unik ekspertise innen analyse på meteorologiske data som dekker avbrutt virksomhet og finansielle tap grunnet ulike typer naturkatastrofer som eksempelvis med flom og jordskjelv, og på tvers av ulike næringer som landbruk, bygg, energi, og detaljhandel. De tilbyr dataene både til meglerhus og forsikringsselskaper og samarbeider med forsikringsbransjen for å utvikle tilpassede løsninger, prisingsmodeller, og applikasjonsprogrammeringsgrensesnitt (API). Bruk av store datamengder i forsikring slik franske Descartes gjør vil kunne beskytte en befolkning som blir stadig mer sårbare for naturkatastrofer, og vil bidra i utviklingen av forretningsmodeller som kan møte med nye typer klimarisiko.

Kommunalbankens søkeregister for Klimarisiko i kommunene

Den statseide Kommunalbanken har utarbeidet et søkeregister for klimarisiko i den enkelte kommune. Her får en tilgang til informasjon om klimagassutslipp i kommunen, en profil over sannsynlige klimaendringer i fylket, en oversikt over hvordan viktige næringer i kommunen kan være eksponert for klimarisiko og en læringssirkel som gir innspill til hvordan man kan jobbe med å kartlegge kommunens klimarisiko og ta hensyn til dette i de viktige beslutningsprosessene. Søkeregisteret er ment som et verktøy for kommunene å anvende når de skal jobbe med klimarisiko, men kan også være relevant for bransjen å kjenne til.

Fremtind Forsikring tar i bruk telemetri på bilforsikringen sammen med belønning for god kjøring. Teknologien registrerer kjøremønsteret gjennom bruk av en applikasjon på mobiltelefonen. Den belønner trygg kjøring (eksempelvis ikke bruker telefonen under kjøring) og miljøvennlig kjøring (eksempelvis ikke masse sluring i rushen), slik at det potensielt bidrar til mer ansvarlig kjøring gjennom lavere forbruk og utslipp av fossilt drivstoff og bedre helse gjennom færre trafikkulykker. Her oppnår man små gevinster som en gratis kaffe om en har kjørt trygt for en viss periode. Selv slike små gevinster viser seg å ha gode psykologiske effekter og positiv innvirkning på folks atferd.

Atferdspsykologi kombinert med teknologi åpner opp for å dulte kunder til å ta gode valg for egen helse. Det kan gjøres gjennom bruk av smartklokke og kontinuerlige belønninger for økt aktivitetsnivå. Forsikringsselskaper har en interesse av å holde kundene sine friske både med tanke på livs- og helseforsikring. Menon Economics (2019) estimerer for eksempel den årlige kostnaden knyttet til fedme til rundt 70 milliarder. I dette tilfellet vil riktigere kosthold kunne være en del av løsningen, samtidig som nordmenn beveger seg for lite i forhold til helsemyndighetenes tilrådning og det hadde vært ønskelig med økt aktivitetsnivå blant befolkningen. En forsikringsbransje som jobber for sunne og friske kunder vil potensielt kunne få inn færre skadesaker. Effekten kan imidlertid være motsatt for livsforsikringsselskaper med forpliktelser knyttet til ytelsespensjon.

Dulting

Dulting er små virkemidler som søker å påvirke atferd, for eksempel at en kunde gjør mer klimavennlige eller helsefremmende valg. Dulting er et egnet virkemiddel for å påvirke menneskers atferd uten å pålegge krav eller på andre måter begrense valgmuligheter.

Det vil også være viktig å ta hensyn til den etiske dimensjonen som oppstår når teknologi som muliggjør for påvirkning av kunders atferd tas i bruk. Det vil kunne pålegge tilbyderer et moralsk ansvar for påfølgende handlinger, samt aspekter knyttet til beskyttelse av forbrukerens rettigheter, personvern, og ikke minst sikkerhet knyttet til å unngå destruktiv atferd.

Sirkulær forsikringsbransje

En sirkulær forsikringsbransje handler om å tenke nytt rundt hvordan fremtidens forretningsmodeller vil se ut for å kunne tilpasse seg deretter. Det vil måtte tenkes nytt i forbindelse med utviklingen av fremtidens forsikringsprodukter. For eksempel vil en eventuelt lavere andel av egen bileie fremover som følge av

Bruk av teknologi kombinert med atferdspsykologi og dulting mot god helse og livskvalitet i forsikringsbransjen

Overvekt og fedme er et folkehelseproblem som koster forsikringsselskaper og samfunnet forøvrig store summer hvert år. Forsikringsprodukter som insentiverer sunn livsstil og bedre helse kan spare forsikringsselskapene og samfunnet for store summer årlig.

Helse- og livsforsikringsselskapet Vitality i Storbritannia lanserte høsten 2020 helse- og livsforsikring hvor det følger med en smartklokke. Den bruker data om aktivitetsnivå, treningsøkter og antall skritt per dag, og belønner brukeren med rabatter og kuponger på eksempelvis kaffe, kinobilletter og sunn mat. En skal også kunne få rabatt på helseforsikringen ved bruk av en slik løsning. Det krever tillatelse av bruker å dele dataene med selskapet.

delingsøkonomiløsninger kunne redusere behovet for dagens bilforsikring. Transport vil i et slikt tilfellet i mindre grad foretas med eget eiet transportmiddel, og heller gjennom ulike leieløsninger. Det kan bli et sammensatt system av flere ulike transportmidler for å komme seg fra A til B på en trygg måte. For at et forsikringsselskap skal kunne tilpasse seg nye transportmønstre, må de gå gjennom relevansen av eksisterende produkter.

Forsikringsselskaper kjøper inn varer og tjenester for store beløp i forbindelse med skadeoppgjør. Fokus på gjenbruk, reparasjon og valg av klima- og miljøvennlige løsninger kan redusere ressursbehovet og klimagassutslippene knyttet til forsikringsselskapenes drift. Som igjen kan gjøre bransjen til en pådriver for mer sirkulære forretningsmodeller hos forsikringsselskapenes leverandører.

Sirkulære finansielle produkter i forsikringsbransjen

Fremtind Forsikring forsøker å se egne finansielle produkter opp mot en sirkulær forretningsmodell. De ønsker å ta i bruk en sirkulær forretningsmodell for skadeforsikring på mobiltelefoner og nettbrett, hvor reparasjon skal prioriteres fremfor det å erstatte skaden med en ny mobiltelefon. De anslår at de vil spare 3,5 tonn CO2 hvert år om de klarer å reparere 80 prosent av alle mobilskadene. Her handler det også mye om at både myndigheter gjennom statlige insentiver og produktutviklere gjennom design, tilrettelegger for at det blir enklere å reparere produktene.

05

Myndighetenes virkemidler for bærekraftig finans

Hovedanbefalinger

- Offentlig kapital bør benyttes i partnerskap med privat sektor for å sikre tilstrekkelig tilgang til risikokapital som kan incentivere til bærekraftig innovasjon og utvikling av lavutslippsteknologi.
- Offentlige etater og selskaper bør stille krav til bærekraft i offentlige anskaffelser.
- Det bør utredes og eventuelt tilrettelegges for nasjonale dataverktøy for klimarisiko.
- Det bør utformes et statlig program for en sirkulær norsk økonomi som ledd av den nasjonale strategien for sirkulær økonomi.
- Myndighetene bør stille krav til ESG-kompetanse og holdninger i utnevnelser av styremedlemmer og ansettelse til statlig eide selskaper.

områder hvor man evner å benytte offentlig kapital til å frigjøre privat risikokapital, blant annet gjennom Innovasjon Norge, Investinor, Nysnø og Argentum, kunne ha betydning for det grønne skiftet i Norge.

Det offentlige som innovasjonsmotor

Offentlig sektor bør fungere som premissgiver med en proaktiv politikk som fremmer bærekraftig utvikling. Utviklingen i realøkonomien og den tilhørende økonomiske aktiviteten bør da være tilpasset de målsettingene og forpliktelsene Norge har innenfor blant annet reduksjon av klimagassutslipp.

Det offentlige har nødvendigvis mange ulike verktøy å benytte, hvor investeringene av offentlig kapital har svært stor betydning. I tillegg til de direkte investeringene, vil også

Det offentlige er også en betydelig innkjøper, og vil gjennom målrettede bærekraftskrav til leverandører ved offentlige anskaffelser kunne legge klare føringer for hvilket nivå av bærekraftstilpasning som forventes i ulike bransjer.

Myndighetenes nasjonale handlingsplan for bærekraftsmålene er et viktig initiativ for omstilling av hele samfunnet med Klimaplan 2021-2030. Den norske strategien bør inneholde konkrete tiltak for hvordan finanspolitikken skal formes, eksempelvis gjennom

samfinansiering, skattlegging og regulatoriske forhold med krav og lovgivning. Norge kan her hente inspirasjon fra Storbritannias Green Finance Institute, både med tanke på struktur, virkemidler og hvordan britiske myndigheter har gått sammen med privat sektor for å omstille finanssektoren i en grønn og bærekraftig retning.

Norge har et godt utgangspunkt for ny vekst på veien inn i lavutslippssamfunnet med fornybar kraft, verdensledende kompetanse, dyktige fagarbeidere og høy produktivitet. Kombinert med en aktiv næringspolitikk kan dette bidra til å sikre fremtidige inntekter og arbeidsplasser fra mineraler og batteri, hydrogen og metall, fisk og skog, samt verdensledende teknologi for å fange og lagre CO₂.

Enkelte sektorer vil nødvendigvis være mer krevende å omstille til nullutslipp, som shipping, sement, stål, kjemikalier og aluminium. For slike sektorer kan myndighetene ta et særskilt ansvar ved å støtte tilrettelegging for utviklingen av teknologier som skal bidra til omstillingen til lavutslippssamfunnet. Dette kan for eksempel skje gjennom offentlige finansiering. Myndigheter har økonomiske muligheter til å bære finansiell risiko knyttet til de mer risikable teknologiene. Det kan ligge insentiver til å bidra til suksessfull transisjon all den tid de såkalte vanskelige sektorene er viktig for norsk økonomi, innenfor de avtaler og regelverk som gjelder for statlige investeringer og finansieringsordninger.

En bærekraftig utvikling krever systemisk innovasjon både på tilbuds- og etterspørselssiden. Det innebærer en helhetlig omstilling, hvor myndighetene i en del tilfeller vil kunne spille en viktig rolle som tilrettelegger. Det kan eksempelvis være når det kommer til elektrisk transport til sjøs, hvor ingen nødvendigvis vil investere i elektriske ferger om det ikke finnes egnet infrastruktur knyttet til ladestasjoner ved kaianløpene. Det er ikke gitt at det er tilgjengelig tilstrekkelig

privat risikokapital knyttet til utbyggingen av nødvendig infrastruktur, med det er ikke avtalefestet at det er tilstrekkelig anløp av ferger som trenger strømmen over en gitt tidsperiode. Selv om det samfunnsøkonomisk vil være en lønnsom utbyggelse, særlig når man hensyntar besparelsen knyttet til klimautslipp i beregningen.

Langskip: norske myndigheter viser vei og går foran

Høsten 2020 lanserte norske myndigheter Langskip, en norsk løsning for å fange, transportere og lagre CO₂. Karbonfangst- og lagringsprosjektet er den største investeringen i klimateknologi i norsk industri noensinne, og skal bidra til å skape fremtidens grønne arbeidsplasser. Det innebærer blant annet støtte til Norcems sementfabrikk i Brevik, som vil fungere som fangstanlegg for karbon. Dette er et godt eksempel på at norske myndigheter viser handlekraft. Det å velge en fabrikk i Brevik viser at myndighetene prioriterer å skape lokale og grønne arbeidsplasser som også inkluderer distriktene. Langskip består i tillegg av en betinget støtte til Fortum Oslo Varmes anlegg for avfallsforbrenning i Oslo som er et forsøk på å få større aktører som EU og andre kilder med inn i finansieringen.

Finansinspeksjonen i Sverige

I juni 2020 opprettet svenske myndigheter et rammeverk for grønne obligasjoner, som går ut på at det skal utstedes statlige grønne obligasjoner for grønne offentlige utgifter på statsbudsjettet. Sverige har lenge vært ledende på grønne obligasjoner, men det integreres nå stadig mer i myndighetenes virke. I det svenske statsbudsjettet for 2021 skal det innføres en statlig kredittgaranti for grønne investeringer, med fokus på teknologi og omstilling til klimanøytral og sirkulær økonomi. Det svenske finansilsynet, Finansinspektionen, er ansvarlig for integrering og monitorering av bærekraftig utvikling gjennom finanssystemet.

Finansinspektionen skal følge opp klimarapporteringen til aktørene i finansmarkedene, samt hvordan lån og investeringer forholder seg til Parisavtalens 1,5-gradersmål. Finansaktørene skal redegjøre for målinger og informasjon om eksponering mot klimarisiko i lån og investeringer, klimaefektene fra "relevante" lån og investeringer og i hvilken grad lån og investeringer er forenlige med 1,5-gradersmålet, og informasjon om i hvilken grad klimaaspekter og Parisavtalen er integrert i lån- og investeringsstrategier.

Dette viser oss igjen hva slags aktiv rolle norske myndigheter i mye større grad kan ha for å akselerere det grønne skiftet. Sverige er kommet mye lenger enn Norge på grønne obligasjoner og med en aktiv stat på området bør også Norge kunne utvide det grønne obligasjonsmarkedet ytterligere.

Krav til ESG-kompetanse ved utnevning av styremedlemmer

Det økende fokuset på bærekraft gir et stadig større behov for ESG-kompetanse i arbeidet med strategi og risiko. I 2017-rapporten anbefalte vi på at det burde stilles krav til ESG-kompetanse i utnevningen av styremedlemmer. Dette er fremdeles fremdeles et nødvendig tiltak å endre holdninger i finansnæringen for å høste mulighetene som ESG kan skape. Fra intervjuer med aktører i finansnæringen opplever vi at ESG har fått betydelig økt fokus i ledelsesorganer. Daglige ledere må bygge opp ledergrupper som forstår hvilke finansielle og operasjonelle utfordringer som er koblet opp mot ESG-faktorer og hvordan adressere de tilhørende risikoene. Tidligere oppnådde prestasjoner relatert til ESG burde vektlegges ved ansettelse. Videre må styrene velge daglige ledere med gode holdninger som evner å jobbe langsiktig, og aksjonærene må velge styrer som fokuserer på ESG. Myndighetene kan gå foran ved å stille krav om ESG-kompetanse i utnevninger av styremedlemmer og ansettelse til statlig eide selskaper. Sammen

kan myndighetene og finansnæringen bidra til å øke ESG-kompetanse og bygge bedre holdninger blant de ansatte i næringen. Dette kan eksempelvis gjøres gjennom tilrettelagt dilemmatruening som et samarbeid mellom ulike aktører i næringen.

Krav til offentlige anskaffelser

Fra før av når det kommer til offentlig anskaffelser er Norge fremoverlente i global sammenheng, og det stilles stadig strengere krav med hensyn til bærekraft og klima. Miljødirektoratet krever at kommuner og offentlige innkjøpere skal ta miljøhensyn og fremme klimavennlige løsninger når de kjøper inn varer og tjenester. Trondheim Kommune har for eksempel inntatt miljø som et tildelingskriteriet i anbudskonkurranse for banktjenester. Vi mener norske kommuner og andre offentlige innkjøpere kan ta inspirasjon fra eksempelet og vurdere lignende tildelingskriterier for alle typer anskaffelser. Samtidig er et viktig moment fra eksempelet at kommunen krever redegjørelse for konkrete forhold som gjør det mulig å kunne diversifisere leverandørene ut fra reell miljøpolitikk.

Krav til bærekraft i offentlige anskaffelser - eksempel fra Trondheim Kommune

I konkurransegrunnlaget for anskaffelse av ny hovedbankavtale i 2020, har Trondheim Kommune vektet miljøhensyn i utvelgesprosessen. Tildelingskriteriet "miljø" vektet 20 prosent i den totale vurderingen av ny hovedavtale for banktjenester til kommunen. For at en bank i det hele tatt skal kunne kvalifisere for å levere tilbud, må den blant annet kunne tilby grønne innskuddskonti, grønne lån, tilrettelegge for grønne obligasjoner, tilby grønne fond, og vise til at banken har signert UNEP Finance Initiative sine "Principles for responsible banking".

Banktilbyder må også kunne redegjøre for en rekke forhold knyttet til ESG, herunder karbonmålinger i kredittporteføljen, organisering av arbeid med klima og bærekraft, målsetting og arbeid med å redusere klimagassutslipp, arbeid med å begrense materielle og økonomiske konsekvenser av global oppvarming og klimarisiko, og arbeid med å bidra til FNs bærekraftsmål.

Program for sirkulær norsk økonomi

Som ledd av den kommende nasjonale strategien for sirkulær økonomi anbefales det å utvikle et statlig program for en sirkulær norsk økonomi som stiller krav til konkrete tiltak knyttet til sirkularitet for ulike sektorer. Overgangen til en sirkulærøkonomi er ett av de seks miljømålene i EU-taksonomien og en del av løsningen for å nå FN's bærekraftsmål. Her kan finanssektoren bidra med sin kompetanse til å understøtte og utvikle sirkulære forretningsmodeller. Ifølge Klimaomstillingsutvalget bør Norge jobbe for å tidlig møte EUs kommende krav og regelverk for sirkulær økonomi, samt stimulere til ny verdiskaping og eksportpotensial. Det betyr at myndighetene må gi tydelige styringssignaler og mål for sirkulærøkonomi på tvers av sektorer, og det må utredes hvordan man kostnadseffektivt kan gjennomføre tiltak og tilrettelegge regelverk for å fremme sirkulærøkonomiske mål.

Landet som troner på toppen av sirkularitet i verden er Nederland, med en sirkularitet på 24,5 prosent. Nederlandske myndigheter har også et mål om 50 prosent sirkularitet innen 2030 og 100 prosent sirkularitet innen 2050. Nederlandske myndigheter har utarbeidet et program, Government-wide Programme for a Circular Economy, sammen med en tidslinje for overgangen til en sirkulær økonomi mellom 2016-2050.³⁹ En tilsvarende modell for Norge kunne vært hensiktsmessig for å oppskalere sirkulærøkonomien.

Myndighetenes bidrag til håndtering av klimarisiko

Det norske Finanstilsynet kan hente inspirasjon fra tyske tilsynsmyndigheter ved å guide og tilrettelegge utviklingen av egnede verktøy finansaktørene bør bruke til å håndtere klimarisiko tilpasset norske forhold. I tillegg bidrar den norske erstatningsordningen ved naturskader til at ansvaret er delt mellom forsikringsnæringen og staten, hvilket innebærer at begge parter har en interesse av hensiktsmessig håndtering av klimarisiko.

Tyske myndigheter rustet finansnæringen med verktøy for å håndtere klimarisiko

Det tyske finanstilsynet, BaFin, publiserte Guidance Notice on Dealing with Sustainability Risks i slutten av 2019. Med det formål at banker, forsikringsforetak og kapitalforvaltningsselskaper skal integrere bærekraftsrisiko (sustainability risks) inn i deres risikostyringssystemer. For 2020 er planen å utvide arbeide med å hvordan administrere bærekraftsrisiko i 2020, mens for 2021 skal disse risikoene ytterligere innhentes og adresseres på en mer systematisk måte gjennom å bruke eksisterende tilsynsverktøy.

Offentlig-privat samarbeid (OPS) som fordel i omstillingen

Norske myndigheter kan ytterligere styrke ulike former for samarbeid for å fremme innovasjon for bærekraftig utvikling. Statens kapitalreserver og tilhørende risikobærende evne kan i partnerskap med næringslivet bidra til å skape langsiktige arbeidsplasser innenfor bærekraftige, fremtidsrettede næringer. Hvilket igjen legger grunnlaget for velferd og gode lokalsamfunn. Myndighetene vil også kunne ha en viktig rolle å spille for finansieringen av klimateknologi på et tidlig stadium hvis det skal lykkes å skaffe til veie tilstrekkelig risiko-kapital. I tillegg bør den norske finansnæringen og myndighetene sammen følge EUs arbeid for bærekraftig finans for å sette retning for finanssektoren som sammenfaller med EUs politikk på området.

Norge har allerede noen erfaring med OPS knyttet til større infrastrukturprosjekter innen vei- og jernbaneutbygging. Fremover kan det være vel så naturlig å rette et slikt samarbeid inn mot omstilling av den norske økonomien til lavutslippssamfunnet, med insentiver for samfinansiering av lavutslippsteknologier og fornybar energi. Tidligere nevnte Langskip er et eksempel på et slikt samarbeid. Det krever en proaktiv privat sektor som sammen med

³⁹ <https://www.government.nl/topics/circular-economy/circular-dutch-economy-by-2050>

at staten sikrer tilstrekkelig kapitaltilgang, for å utvikle ønsket ny teknologi og tilhørende næringer og arbeidsplasser.

En tydelig og langsiktig næringspolitikk som skaper forutsigbarhet, er noe aktører i

finansnæringen trekker frem som viktig i et grønt skifte. Det ønskes også velkomment fra finansnæringen at myndighetene setter tydelige krav til måling og rapportering på bærekraft. Både for selskaper, som letter finansnæringens arbeid med å integrere

Offentlig-privat samarbeid i Norge og Storbritannia

Nysnø Klimainvesteringer: offentlig-privat samarbeid for bærekraftige investeringer

Nysnø er et statseid investeringssselskap med et unikt investeringsmandat som innebærer å skape vekstselskaper ut i fra Norge. Der deres investeringsunivers har som utgangspunkt å få ned de globale klimagassutslippene. De må investere i private aktører som betyr at Nysnø er en viktig bidragsyter til å mobilisere den private kapitalen. Det har i tillegg et avkastningskrav og forventninger til lønnsomhet som er det samme som for private investeringssselskaper. På en annen side er det fortsatt en vei å gå i samspillet med resten av virkemiddelapparatet når det kommer til generering av egenkapital som med Argentum og Investinor.

Eksempler på velfungerende offentlig-privat samarbeid i forsikring

Innenfor skadeforebygging i forsikring er det tradisjoner for vellykkede samarbeid mellom privat og offentlig sektor. Det har medført flere samarbeidsorganer som Norsk brannvernforening og Skadeforebyggende forum. Forsikringssselskapene har samarbeidet med Trygg Trafikk for å forhindre ungdomsulykker på veiene. Bransjen kan med fordel tenke nytt rundt hvordan samarbeide med institusjoner med relevant kompetanse som kan brukes for å løse klimaproblemene. Med mer ekstremvær i Norge fremover ventes værrelaterte hendelser å øke i hyppighet. Kunnskapsbanken går her foran og benytter meteorologi som en del av plattformen for deling av skadedata. På andre arenaer jobbes det med å motarbeide sosiale ulikheter som gjennom samarbeidet mellom UNICEF og NBIM for barns rettigheter i globale verdikjeder. Dette er eksempler på type samarbeid man bør se mer av i tiden fremover.

Green Finance Institute - Storbritannias nasjonale initiativ for grønn finans: Privat og offentlig sektor setter retning sammen

Storbritannias nasjonale initiativ for grønn finans begynte med opprettelsen av en arbeidsgruppe bestående av offentlige og private aktører som gikk sammen for å lage en nasjonal strategi. Det tydeliggjør at det offentlige og private sammen setter retning.

Resultatet var en investeringsbank, grønt finans-institutt og ulike partnerland for grønn finans som eksempelvis med Kina. Green Finance Institute samarbeider med finansaktører, politiske beslutningstakere, entreprenører, akademikere og ideelle organisasjoner. Med formål å identifisere den nødvendige politikken, teknologien og økonomiske retningen som vil muliggjøre overgangen til en grønn økonomi.

Green Finance Institute samler globale eksperter og andre aktører for å utforme sektorspesifikke løsninger som allokere

kapital mot en inkluderende, netto karbonfri og stabil økonomi. De er Storbritannias viktigste grensesnitt mellom offentlig og privat sektor, og identifiserer og frigjør barrierer for å distribuere kapital i et tempo og målestokk mot virkningsfulle, realøkonomiske resultater.

Arbeidsgruppen har gjennom *Green Finance Taskforce*-rapporten kommet opp med en rekke anbefalinger om hvordan regjeringen og privat sektor kan samarbeide for å gjøre grønn finans til en integrert del av Storbritannias finansielle tjenester. Disse inkluderer: å øke investeringene i innovative rene teknologier, drive etterspørsel og tilbud for grønne utlånsprodukter, opprette *Clean Growth Regeneration Zones*, forbedre klimarisikostyring med bruk av avanserte data, bygge en grønn og motstandsdyktig infrastruktur-pipeline, samt utstede grønne statsobligasjoner.

bærekraft i sine prosesser og vurderinger, samt til næringen selv. Finanssektoren på sin side må posisjonere seg for dette skiftet, som gjøres gjennom å stressteste egne eiendeler opp mot både klimarisiko og overgangsrisiko knyttet til et fremtidig lavutslippssamfunn.

Et godt samarbeid mellom et proaktivt næringsliv og en klar og tydelig stat vil kunne legge til rette en god bærekraftig omstilling. Der det er god sammenheng mellom omstillingen i realøkonomien og tilhørende reallokering av kapital. Flere aktører påpeker jo at det tross alt er raskere å reallokere kapitalen, hvilket kan medføre bobbleoppbygging innenfor enkelte segmenter eller næringer. Finanspolitikken kan også brukes til å påvirke realøkonomien i grønn retning. Virkemidler for å skape incentiver for lavutslippsprodukter og -tjenester kan være gjennom avgifts- og skattepolitikk, sammen med kommende rapporteringskrav og krav til offentlig innkjøp. Finansaktører må fortsette å understøtte det grønne skiftet gjennom blant annet at investorer etterspør informasjon fra selskaper om hvordan miljømessig risiko beregnes som en del av finansiell risiko.

Verdens fattigste land som er de som forurenser minst sammenlignet med rike land, men paradoksalt nok er det de fattige landene som får kjenne på konsekvensene av klimaendringene i størst grad. Det nasjonale klimarisikoutvalget peker på at Norge kommer best ut både med tanke på lav eksponering og høy tilpasningsevne når det kommer til klimaendringer. Et rikt vestlig land som Norge med nesten 100 prosent fornybar energi i egen energimiks kan velge å ta et globalt ansvar, samt ha en egeninteresse av å bidra med fornybar energi også utenfor Norges grenser. Flere norske aktører har tatt dette til etterretning og investerer i infrastruktur i andre land, slik som samarbeidet mellom KLP og Norfund om fornybar kraft i utviklingsland. Slike samarbeid mellom private og statlige aktører bidrar til å spre risikoen mellom de ulike aktørene, og er noe vi bør se mer av fremover.

Samarbeid mellom KLP og Norfund

I et samarbeid mellom KLP og Norfund om et investerings-selskap investeres det i ny fornybar energiproduksjon i utviklingsland. Det handler om å ha en langsiktig investeringshorisont og fordi bygging av fornybar energi er avgjørende for fremtidens energisystem. Dette er et eksempel på blended finance, hvor utviklingsfinansiering bidrar til å mobilisere kapitalstrømmer fra kommersielle investorer til samfunnsnyttige investeringer. Blended finance gir muligheten til å øke kommersiell finansiering for utviklingsland og kanalisere slik finansiering mot investeringer med utviklingspåvirkning. Som sådan er blended finance designet for å støtte opp om FNs bærekraftsmål.

Kontakt oss

Dag Arne Kristensen

Leder Politikk og Organisasjon Finansforbundet

Mobil: 901 40 706

E-post: dak@finansforbundet.no

Nanna Matilda Ringstad

Fagansvarlig Bærekraft

Mobil: 984 10 242

E-post: nanna.ringstad@finansforbundet.no

Martin Spillum

Direktør, Risk Advisory Services

Tlf: 982 47 024

E-post: martin.spillum@pwc.com

Magnus Young

Senior Manager, Risk Advisory Services

Tlf: 952 60 531

E-post: magnus.young@pwc.com

© 2021 PwC. Med enerett. I denne sammenheng refererer "PwC" seg til PricewaterhouseCoopers AS, Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS, PricewaterhouseCoopers Accounting AS og PricewaterhouseCoopers Skatterådgivere AS som alle er separate juridiske enheter og uavhengige medlemsfirmaer i PricewaterhouseCoopers International Limited.